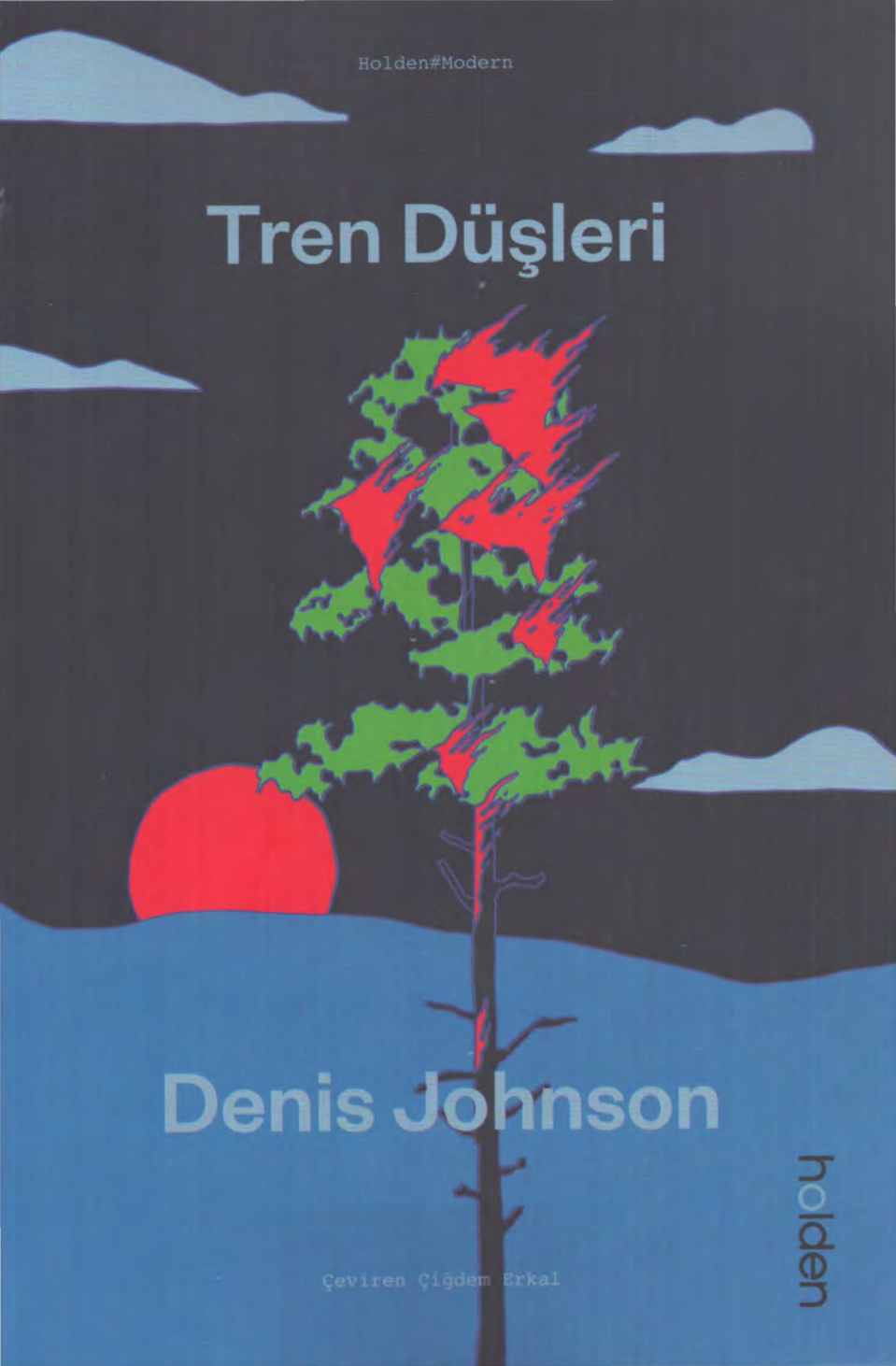
Holden#Modern

Tren Düşleri



Denis Johnson

Çeviren Çiğdem Erkal

holden

Övgüler

"Şahane bir hikâye... Johnson'ın aldatıcı ölçüde sert gerçekçiliğinin altındaki cevher, bu kitapta hayali, mucizevi görünümler sunuyor. *Tren Düşleri*'ni büyük bir şüpheyle okumaya başlasam da sayfaları çevirdikçe hikâyenin yapmacıksız inceliğine ve dürüstlüğüne tamamen teslim oldum."

—James Wood, *The New Yorker*

"*Tree of Smoke* ile National Book Award'u kazanan Johnson, Idaho Panhanle'da demiryolu işçiliği yapan Robert Grainier'ın hayatını anlatırken destansı bir hikâyeyi ustalıkla kısa romana sığdırıyor. Vahşi doğanın ve ıssız mekânların verdiği gotik his, içinde bolca insanın ve doğanın vahşetine yer veren Kızılderili halk masalları, okurların içine işleyen bu esere karanlık bir hava katıyor. Şiddetle tavsiye edilir."

—*Library Journal*

"National Book Award sahibi Johnson, kalemini şekilden şekle sokma kabiliyetiyle Robert Grainier isimli ıssız bir adama dair akıllardan çıkmayan bu halk ezgisinde geçmişe dönüp baktığında Amerika'nın yayılmacılık üzerine kapıldığı sanrılı düşleri görüyor. Johnson, derin düşünceler içinde yaşayan bir adamın yalnız yaşamını, doğanın sınırsız gizemlerini ve insanlığın ateşle oynayarak sürdürdüğü teknolojik isyanın tahribatını ustaca harmanlayarak yoğun, yankı uyandıran bir hikâye yaratıyor."

—Donna Seaman, *Booklist*

Johnson'dan *Tree of Smoke* gibi uzun bir kitap bekleyenlen okurlar bu kısa kitaba bir parça şüpheyle yaklaşabilirler ama Johnson'ın *İsa'nın Oğlu*'ndaki sesinden de izler taşıyan, müthiş duyarlılığını minimalize ettiği bu sentezi es geçmeleri yazık olur. Yok olan Vahşi Batı'ya yazılan bu lirik övgü, Rocky Dağları'nın görkemi kadar içinde taşıdığı insana özgü gizemleri de yakalamayı başarıyor. Ayakta tek başına dikilen bu eser, kendi başına bir mücevher olma meziyetine sahip. Johson'la ilk defa tanışacaklar için muhteşem bir başlangıç kitabı."

—*Publishers Weekly* (yıldızlı inceleme)

"Denis Johnson'ın *Tren Düşleri* uzun zamandır baskısına ulaşılamayan bir eser gibi, bulması zor, artık hepimizin ona erişebilmesinin ne demek olduğunu bilenlerin değer verdiği, beğeni toplayan bir çalışma. *Tren Düşleri*'nin tuhaf bir sürükleyiciliği var. Bir zamanlar hâlâ doğal harikalarla ve tehlikelerle dolu bir yer olan Vahşi Batı'nın güzelliğini büyülü ve somut bir şekilde geri çağırıyor ve yalnız bir adamın hayatını, hem kendini tamamen evinde hissettiği hem de içinde kaybolduğu bu mekâna yerleştiriyor."

—Dan DeLuca, *The Philadelphia Inquirer*

"Johnson en iyi yazarlarımızdan biri. Yarattığı karakterler genellikle üst tabakadan değil, derin özlemlerini, aşkın olanla karşılaşmalarını ortaya koyma mücadelesi veren, yoksul ve kimi zaman ötekileştirilmiş bireyler oluyor. Bir şair olarak, anlatılarını etkileyici, hatta sarsıcı ama okuru asla bunaltmayan imgelerle donatıyor."

—Gordon Houser, *The Wichita Eagle*

"*Tren Düşleri* klasik Amerikan söylencesi üzerine zengin, muhteşem bir kitap olsa da kendi mitolojisine inancını yitirmiş bir ülke için yazılmış. Keder, pişmanlık ve düşük beklentilerle dolu

bu hikâye, kıyameti bekleyen bir ülke için Vahşi Batı'nın alçakgönüllülüğüne dair bir ders niteliğinde."

—K. Reed Perry, *Electric Literature*

"Johnson, ormanın, madenlerin, odunculuğun, demiryollarının etrafına kurulmuş küçük kasabaların hissini yakalıyor. Kızılderililer ve Çinli işçiler de önemli bir rol oynuyor. Anlatımı sade ve çoğunlukla güzel; Johnson'ın taşra diyaloğu ve inanması güç hikâyeleri genellikle komik; bize *güzellik* ve *muhabbet* gibi sözcükler bahşediyor, artık bu sözleri pek duymuyor olmamız ne acı."

—Stephen K. Tollefson, *San Francisco Chronicle*

"*Tren Düşleri* bana bir bakıma Bob Dylan'dan yeni bir albüm gibi geliyor: Gençlik ateşinin ve psikedeliasının tükendiği yerde Johnson'ın eksantrikliği saf bir Americana olarak ortaya çıkıyor."

—Gabriel Brownstein, *The Plain Dealer*

"Derin düşüncelere sürükleyen, genellikle büyülü bir kitap. Aldatıcı derecede basit dili ve dikkat çekici ayrıntıları, bu kitabı yavaş okunacak bir kitap haline getiriyor. Johnson'ın çizdiği hayat akıp giderken durgun kalan adam portresinin zamansız bir yanı var."

—Kate Tuttle, *Boston.com*

"*Tren Düşleri*, zor zamanlarda sert bir toprakta geçen, anlatımı yumuşacık, mücevher gibi bir hikâye."

—Bob Minzesheimer, *USA Today*

"Johnson'ın yeni kısa romanı, şimdiye kadarki en sade kurgusu olabilir, ama bu sizi yanıltmasın, okura yumruğu indiriyor... *Tren Düşleri* büyük fikirler barındıran küçük bir kitap. Amerika'nın ve kurduğu imparatorluğun batıya dönük gidişatının hikayesini olabilecek en güzel ve yürek burkucu üslupla anlatıyor."

—Andrew Ervin, *The Miami Herald*

"Johnson'ın *Tren Düşleri*'ni ilk kez *The Paris Review*'un turuncu ciltli 2002 sayısında okuduğumda o eski kâşif heyecanını duydum. Sonraki dokuz yıl boyunca arada sırada bu sayının sayfalarını karıştırarak Johnson'ın nasıl alttan alta böyle büyüleyici bir şey yarattığını anlamaya çalıştım. Bunun bir kısmı kuşkusuz yaratılan atmosfere dayalı."

—Anthony Doerr, *The New York Times Book Review*

"Johnson, Grainier'ın hayatının büyük kısmını oluşturan 'durgunlaştıran yalnızlık' diye adlandırdığı şeyi ve 'kendi halkının kuzeybatı dağlarının sert insanları olduğunu' öğrendiğimiz basit bir adamın sıradan maceralarını çok güzel bir biçimde aktarıyor. Kitabın sonlarına doğru yarattığı karakterin meraklı, hatta ilk bakışta hayal edebileceğimizden daha derin bir tabiatı olduğuna bizi ikna ediyor. *Grainier*'ın kendisinin de seksen yıldan fazla yaşadığını, 1960'ları bile gördüğünü' öğreniyoruz. Bu sayfadaki güzel nüansı okuyan çoğu kişi onun varlığını sürdürdüğünü görecektir."

—Alan Cheuse, *NPR*

"*Tren Düşleri* sınırlamanın, baskının ve dizginlemenin portesi. Johnson'ın bir yandan da arketipsel bir hayat üzerinden gördüğü haliyle zamanın ve tarihin hızlı akışına değinmeye çalışıyor. Grainier böyle bir amaç için ideal bir filtre. Adeta içine doğduğu yüzyıldan başka bir yüzyılda yaşayarak ülkenin sanayileşmesinin, kırsaldan ticari olana yavaş geçişin, kolektif ruhumuzun metalaşmasının üç boyutlu metaforuna dönüşüyor."

—David L. Ulin, *The Los Angeles Times*

"*Tren Düşleri,* hayatının büyük kısmını ormanda tek başına geçiren kurgusal bir işçinin gelişigüzel biyografisi. Kurtçocuklara, hayaletlere, vahşi doğaya ve kıtamızın batı kesimlerinde insanı

hayvana bağlayan kalıcı bağlara –geçtiğimiz yüzyıla yenik düşen bir bağ– dair kısa ama yoğun bir destan. Denis Johnson'ın bugüne kadarki tüm çalışmaları kadar muhteşem, büyüleyici ve yer yer tuhaf."

—José Teodoro, *Edmonton Journal*

"Johnson'ın kalemine eşlik ederken dünyanın, onun dünyadan ne kavradığına bir aracı olduğuna ister istemez ikna oluyorsunuz. Onun eşsiz yazımına, verdiğinden daha azını yazdığı hissini ve gök haritasıyla bozkır arasında yayıldıkça yayılan radyo dalgaları misali zahmetsiz, derin bir aktarım katan da onun bu özelliği. Hepsi baş döndürücü birer saçmalık ama doğru... *Tren Düşleri* bir yandan da çok komik bir hikâye."

—Justin Taylor, *The Faster Times*

"Grainier'ın hikâyesi, olağanüstü sade ama büyülü bir yazımla muhteşem bir şekilde anlatılan sıradan bir adamın hikâyesi. Johnson'ın en iyi yapıtlarından birine rastlıyoruz. Kıtayı kateden büyük lokomotifler, büyük ormanları fetheden kereste makineleri, zulüm gören bir 'Çinli'nin Grainier'ın karısına, kızına ve küçük kulübesine (belki de) yıkım getiren lanetine dair hem gerçek hem hayali mucizelerin kitabı; Grainier'ın tüm hayatı boyunca hatırlayacağı büyük bir yangın; adeta bir modern zaman İncil'i."

—Anthony Wallece, *The Arts Fuse*

"En kötüsü de geçmiş insanın peşini bırakmaz. Geçmiş düşlerimizde yeniden belirir; hataların, insanın yitirdiği sevdiklerinin ve hayatın bazen şiddetli imgelerinin hafızamızda bıraktığı silinmez izin daimi hatırlatıcısı olur. Denis Johnson *Tren Düşleri*'nde bu duyguları betimliyor. Herkesin içindeki Robert Grainier'ın hikâyesini anlatan, tamamen abartısız bir kısa roman. Grainier, temel ölçütü devinim olan bir adam: *Hayat hikâyesi hatırlayamadığı bir*

tren yolculuğuyla başlamış, sonunda da kendini içinde Elvis Presley'nin bulunduğu bir trenin dışında bulmuştu."

—Lucas Sarcona, *News Review*

"Denis Johnson'ın romanı kristal gibi; sert, mücevherimsi ve karmaşık bir yapısı var. Johnson basit ama lirik bir yazıma sahip. Yazımının belirgin güzelliği genellikle tasvir ettiklerini yansıtıyor. Bunların en çarpıcısı ise Grainier'ın adeta yapıtaşı haline gelen yalnızlığının tasvirleri."

—Anthony Domestico, *Commonweal*

Holden Modern #04
© Holden Kitap, 2023

TREN DÜŞLERİ
Denis Johnson

Özgün Adı Train Dreams

İlk Basım Nisan 2023

Yayın Yönetmeni Baran Güzel
Çeviren Çiğdem Erkal
Yayına Hazırlayan Dilara Alemdar, Gözde Koca
Kapak Barış Şehri
Sayfa Tasarımı Deniz Tugay

ISBN 978-605-73468-9-6

Baskı ve Cilt MD Ofset Matbaacılık Yayıncılık
Tel: (212) 483 34 22
Matbaa sertifika no: 50194

Holden Kitap
Rasimpaşa Mahallesi, Elmalıçeşme Sk. No: 23/8 Kadıköy/İstanbul
e-posta holdenkitap@gmail.com
Yayınevi Sertifika No 45027

@holdenkitap
www.holdenkitap.com

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

TREN DÜŞLERİ

Denis Johnson

Çeviren
Çiğdem Erkal

Roman

holden

Denis Johnson

1 Temmuz 1949'da Münih'te doğdu. Çocukluk ve gençlik yılları Filipinler, Japonya ve Washington DC banliyölerinde geçti. Iowa Üniversitesi'nin İngilizce Bölümünden mezun oldu. Raymond Carver'dan yazarlık dersleri aldı. Şiirlerinden oluşan ilk kitabını (*The Man Between Seals*) 19 yaşındayken yayımladı. İlk romanı *Melekler*, 1983'te yayımlandığında büyük beğeni topladı. 1992'de *The New Yorker*'da çıkan öykülerinin derlemesinden oluşan *İsa'nın Oğlu* ile ün kazandı. *New York Times Book Review* anketinde *İsa'nın Oğlu*, son 25 yılda yayımlanan en iyi Amerikan kurgu eserlerinden biri seçildi. Kendinden ufuk açıcı, destansı, aşkın, bir klasik, bir başyapıt olarak söz ettirdi. Aynı isimle, Billy Crudup'un da rol aldığı 1999 yapımı bir filme uyarlandı. Casus-gerilim romanı *Stars at Noon,* Sandista Devrimi sırasında isimsiz bir Amerikalı kadını konu alıyor. Yönetmen Claire Denis, 2022'de romanı başrollerinde Joe Alwyn ve Margaret Qualley'nin oynadığı bir filme uyarladı. *Tree of Smoke* 2007 National Book Award'u kazandı ve 2008 Pulitzer Kurgu Ödülü finalisti oldu. İlk olarak 2002'de *The Paris Review*'da yayımlanan *Tren Düşleri*, 2011'de kısa roman olarak basıldı ve 2012 Pulitzer Kurgu Ödülü finalisti oldu. Fakat 1977'den beri ilk defa Pulitzer yönetim kurulu o yıl kurgu ödülü vermedi. Johnson'ın oyunları San Fransico, Chicago, New York ve Seattle'da sahnelendi. San Francisco'nun kâr amacı gütmeyen ilk sanat mekânı Intersection for the Arts'taki Campo Santo Tiyatro Topluluğu'nda baş oyun yazarlığı yaptı. 2006 ve 2007 yıllarında Johnson, Texas Eyalet Üniversitesi'nde Mitte Yaratıcı Yazarlık Kürsüsü'nün başında bulundu. Johnson arada sırada Austin'daki Texas Üniversitesi'nin Michener Yazarlar Merkezi'nde dersler de verdi. Johnson, toplamda dokuz roman, bir kısa roman, iki öykü kitabı, üç şiir derlemesi, iki oyun derlemesi ve bir röportaj kitabı yazdı. Hâlâ hayattayken 4 Kasım 2014'te yayımladığı son kitabı *Uganda*, Sierra Leone'da ve Kongo'da geçen, "gerilim edebiyatı" diye adlandırdığı bir romandı. Johnson'ın son çalışması, *The Largesse of the Sea Maiden* adlı öykü kitabı ölümünden sonra Ocak 2018'de yayımlandı. 2017 yılında 67 yaşındayken karaciğer kanserinden yaşamını yitirdi.

Çiğdem Erkal

1963'te Aydın'da doğdu. 1993 yılında Pen Yazarlar Derneği'nin düzenlediği bir yarışmada deneme alanında mansiyon kazandı. 2016 yılına kadar İzmir'de Kızlarağası Hanı'nda sahaflık yaptı. Şimdi çalışmalarıma İstanbul'dan devam ediyor. J. R. R. Tolkien'in *Yüzüklerin Efendisi*, Ursula K. Le Guin'in *Yerdeniz* serisi, David Eddings'in *Malloryon* serisi, Margaret Weis ve Tracy Hickman'ın *Ejderhamızrağı Destanı*'nın ilk altı kitabı başta olmak üzere birçok büyük yapıtı Türkçeye çevirdi. 2017 yılında Fantazya ve Bilimkurgu Sanatları Derneği (FABİSAD) tarafından verilen Mavi Anka Onur Ödülü'ne layık görüldü. İlk romanı *Uçan Mabet* 2019 yılında yayımlandı.

1

Robert Grainier, 1917 yılının yaz aylarında Idaho Panhandle'da, Spokane Beynelmilel Demiryolları'na ait kumpanya depolarında hırsızlık yaparken yakalanmış ya da en azından böyle itham edilmiş Çinli bir amelenin hayatına kast edilen bir teşebbüse dahil olmuştu.

Demiryolu ekibinden üç kişi hırsızı yakalamış, Moyie Nehri'nin on beş metre üzerinde bulunan inşaat halindeki köprüye doğru kıyıdan yukarı sürüklemişlerdi. Çinlinin ağzından hızlı ve tek düze mırıltılar biteviye dökülüyordu. Adam çuvala tıkılmış bir sansar gibi kıvır kıvır kıvranıyor, boşta olan tek yumruğunu arkaya, kendisini ensesinden yakalamış adama doğru savuruyordu. Bu grup yanından geçerken adamların bitkin düştüklerini gören Grainier, onlara yardım edeyim derken kendisini Çinlinin çıplak ayaklarından birini tutarken buldu. Yüzü ona dönük duran, Spokane Beynelmilel idaresinden Mr. Sears mahkûmu neredeyse beyhude yere koltuk altlarından tutuyor, bir yandan da çabalarının en zor anında dahi, ne dediği anlaşılmayan Çinli dışında bir tek o konuşuyordu: "Ulan, şu tepeye varabilirsek ne olayım!" Onu tepeye kadar taşıyacak mıyız? idi Grainier'ın sual etmek istediği ama nefesini bu boğuşmaya saklamanın daha iyi olacağı kanaatine varmıştı. Sears bir kez gülmüştü, beti benzi yorgunluk ve dehşetle atmış bir halde. Hep beraber toza toprağa yuvarlanmış, tekrar düzelmiş, tekrar yuvarlanmışlardı, Çinli acayip dillerde konuşuyor ve dördünü birden dehşete düşürüyordu, başta ne düşünmüş olurlarsa olsunlar artık adam onlar için bir

ölüydü. Onu köprünün iskeletinden aşağı atmaktan başka çare kalmamıştı.

Diğerleriyle bir hizaya geldiler, yani güneş altında durmuş, ellerindeki aletlere dayanarak terlerini silerken onları seyreden bir düzine kadar adamla aynı hizaya. Grainier, kendine inanamayarak Çinlinin nasırlı ayağını zar zor zapt ediyordu, diğer ayağı tutan adam ayağı elinden kaçırıp nefes nefese toprağın üzerine oturdu ve Grainier serbest kalmış bacağı yakalayamadan gözüne bir tekme yedi. "Eğlencesine başlamıştık. Eğlencesine," dedi toprakta oturan adam, sonra ötedeki suç ortağına, "Haydi Jel Toomis, bırakalım," dedi. "Bırakamıyorum," dedi Mr. Toomis denen adam, "Onu ensesinden yakalayan benim!" ve çehresini yalayıp geçen bir kafa karışıklığıyla güldü. "Tamam ben yakaladım!" dedi Grainier, ufak şeytanın her iki ayağına daha da sıkı yapışarak. "Yakaladım piçi, ben sizden yanayım!"

İnfazcı grup, nehrin en hızlı yerinin on beş metre üzerindeki köprünün son tamamlanan bölümünün ortasına varmıştı ve Çinliyi aşağıya atmak için ellerinden geleni artlarına koymadılar. Ama o, anlaşılmaz sızlanışları içinde adamların kollarına ve bacaklarına yapışarak hepsinden baskın çıkmıştı, sonra aniden kendini bırakarak tam altındaki kirişi bir eliyle yakaladı. Kendisini tutanları tekmeleyerek onlardan kolaylıkla sıyrıldı, zaten adamlar kendilerini onun tekmelerinden muhafaza etmeye çalışıyorlardı. Sonra da köprünün yan tarafından uçurumun üzerine sallandı ve iskelet halindeki köprüye tutuna tutuna uçurumun geri kalan bölümünü aşmaya başladı. Mr. Toomis'in refikleri de ileri atılmışlar, kirişler üzerinde dengede duruyorlar, adamın parmaklarına ayaklarıyla vuruyorlardı. Çinli, çapraz bağlantılı taşıyıcıda bir kirişten diğerine sirk cambazı gibi geçiyordu. İnşaatta çalışan ekipten birkaçı adamın kaçmasına tezahüratta bulunurken, tam olarak adamın neden kovalandığından emin olamasalar da diğerleri caninin durdurulmasının icap ettiğini haykırıyordu. Mr. Sears kemerindeki kılıftan

kocaman, eski bir dört namlulu tabanca çıkarıp ateşledi, dördünü de isabet ettiremedi. O vakte kadar Çinli gözden kaybolmuştu bile.

Bu olaydan sonra evine yürüyerek giden Grainier, bir demiryolu köyü olan Meadow Creek'teki dükkândan karısı Gladys ve bebekleri Kate için bir şişe *Hood's Sarsaparilla*[1] almak amacıyla yolundan iki mil kadar sapmıştı. Ormanın içinden kulübelerine doğru tırmanmak insanı terletiyordu; son kilometreye varmadan önce durarak nehirde, yani köyden nehir yukarı bir yerde, Moyie'in derin bir yerinde yıkanmıştı.

Cumartesi akşamıydı. Meadow Creek'ten bir grup demiryolu işçisi akşama hazırlanmak için nehrin derin yerinde toplanmış, kıyafetleriyle yıkanıyorlar ve güneş kanyondan çekilmeden önce kurumak için kayalara çıkıp oturuyorlardı. Adamlar ayakkabılarını ve çizmelerini bir kenara bırakmış yavaş yavaş omuzlarına kadar suya girmişlerdi; hep birlikte şamata yapıyor, etrafa su sıçratıyorlardı. Birçoğu yıkandıktan sonra titreyerek otururlarken mataralarından viski içmeye başlamışlardı bile. Orada burada adamlardan biri başını ıslattıkça suyun üstünden bir kol ve yırtık pırtık bir şapka tutan bir el çıkıyordu. Grainier bildik birini görmedi ve gözlerini postalları ile bir şişe *sarsaparilla*'sından ayırmadı.

Kararmaya başlayan havada eve yürürken Çinli neredeyse her yerden Grainier'ın karşısına çıkıyordu. Çinli yoldaydı. Çinli ormandaydı. Çinli yavaşça yürüyordu; elleri kollarından ip gibi sallanıyordu. Çinli dereden bir örümcek gibi oynaşarak çıkıyordu.

1 (İng.) *Hood's Sarsaparilla* Amerika'da 1875 yılında kurulmuş olan tescilli ilaç firması Hood's'un en çok satan ilacı. İştah açıcı, bünye kuvvetlendirici vs. diye neredeyse her derde deva olarak içiliyormuş. (çn.)

Hood's'u Gladys'e verdi. Gladys kalkıp kuzinenin yanındaki yatağa oturdu, bebeğini emzirdi, mayasıldan mustaripti. Aslında rahatlıkla bu illetin üstesinden gelir, bulaşıklarını yıkar, akşam yemeği için patatesleri ve alabalığı kesip hazırlardı ama şöyle bir âdeti vardı: Başı ağrıdığı ve burnu tıkandığı zaman *Hood's*'un tatlı kuvvet iksirinden bir iki şişe yanına alıp yatmaya devam eder ve ev işlerinden kaytarırdı. Grainier'ın kızı da hasta gibi görünüyordu. Annesinin memesini horlar gibi sesler çıkararak emerken burun akıntısı aşağıya doğru balon gibi şişiyordu, gözleri de sanki biraz çapaklıydı. Kate dört aylıktı ve hâlâ başında tek bir saç teli yoktu. Babasını tanımamıştı sanki. Öksürmeye başlamadığı müddetçe biraz hasta olmasında bir sakınca yoktu.

O anda Grainier tek odalı kulübelerinde masanın yanında durmuş, endişelenmeye başlamıştı. Çinlinin, onu zorla sürükleyip götürürlerken kendilerine beddua ettiğine hiç şüphesi yoktu; başlarına her türlü bela gelebilirdi. Şimdi akşamüzeri yaşadıkları o cinnet haline hayret etse de, o şiddet karşısında, tüm olanların onu rüzgârın önüne katıp bir tohum gibi savurması karşısında kafası karışmış olsa da genç Grainier yine de erken davranıp Çinli onlara beddua etmeden önce onu öldürmüş olmayı dilerdi.

Yatağın kenarına oturdu.

"Sağ olasın Bob," dedi karısı.

"Beğendin mi *sarsaparilla*'nı?"

"Beğendim. Beğendim Bob."

"Sence minik Kate de senin memenden tadar mı onu?"

"Tabii ki."

Birçok geceler, vadinin iki mil ötesindeki Meadow Creek'ten geçip kuzeye doğru giden Spokane Beynelmilel treninin sesini

duyarlardı. O gece uzaktan gelen düdük sesi uyandırmıştı onu; kendisini ot yatakta tek başına buldu.

Gladys, Kate ile kalkmış, kuzinenin yanındaki sırada oturuyor, kaynayıp soğumuş yulafları tencerenin kenarından kazıyarak bebeğin bu bulamacı parmağının ucundan emmesine müsaade ediyordu.

"Sence ne biliyordur Gladys? Sence yavru bir köpek kadar bir şeyler biliyor mudur?"

"Dişi köpek sütten kestikten sonra yavru köpekler kendi başlarının çaresine bakabilirler," dedi Gladys.

Bunun ne anlama geldiğini karısının izah etmesi için biraz bekledi Grainier. Genellikle onun düşünemediği şeyleri karısı düşünürdü.

"İnsan evladı öyle yapamaz," dedi Gladys, "sütten kesildikten sonra gidip tek başına yaşayamaz. Köpekler, bebekler konuşmayı öğrenene kadar bebeklerden daha çok şey bilir. Ama öyle birkaç kelime değil. Yoksa evlerin civarında yetişen köpekler de birkaç kelime bilir – bebekler kadar."

"Kaç kelime Gladys?"

"Hani canım," dedi kadın, "birkaç numara yapacak kadar, yapması istenen bir şey söylenince anlayacak kadar."

"Birkaç tane öyle kelime söylesene Glad." Karanlıktı ve karısının sesini biraz daha duymak istiyordu.

"Yani: git, gel, otur, yat, yuvarlan. Ne yapmasını biliyorlarsa, onun kelimelerini de öğrenirler."

Karanlıkta kızının gözlerinin, köşeye kıstırılmış vahşi bir hayvan gibi kendisine döndüğünü fark etti. Düşünceleri ona bir oyun oynuyordu aslında sadece ama tüylerinin diken diken olduğunu hissetti. Ürpererek yorganı boğazına kadar çekti.

Bütün hayatı boyunca Robert Grainier o gece yaşadığı ânı hep hatırlamıştı.

2

Kırk bir gün sonra Grainier kendi yaptıkları köprüden geçerken seyretti ilk lokomotifi; demiryolu çalışanlarıyla birlikte durup kendi yaptıkları, on sekiz metrelik uçurumun tepesindeki otuz beş metre boşluğu aşan köprüden geçerken. Mr. Sears makinenin, tek motorlu makinenin yanında durup törenin başladığını haber vermek için dört namlulu tabancasını kaldırdı. Silahın sesiyle mühendis freni bıraktı ve bu garip makineden aşağıya atladı; lokomotif rayların üzerinden Moyie'i aşıp yavaş yavaş diğer tarafa ilerlerken adamlar tezahüratta bulundu. Diğer tarafta lokomotifi rayların bittiği yere varmadan durdurmak için üzerine atlamaya hazır ikinci bir adam bekliyordu. Adamlar tezahürat edip sevinçten haykırıyordu. Grainier hüzünlenmişti. Neden olduğunu bilemiyordu. O da tezahürat edip bağırdı. Yapıya On Bir Mil Kestirme Köprüsü adı verilecekti, çünkü uçurumun etrafında dolanan uzun kavisi, bitişiğindeki bir geçidi bertaraf ediyor ve Spokane Beynelmillel'i on bir mil uzunluğundaki raylara ve bağlantılarına bakma zahmetinden kurtarıyordu.

On Bir Mil Kestirme Köprüsü tecrübesi Grainier'ı, bunun gibi büyük başka müteahhitlik işleri peşinde koşma konusunda iştahlandırmıştı; hani adamların arı kovanı gibi ormanın bir bölümünde çalıştığı, gelmiş geçmiş en büyük binaları inşa ettikleri yerlerde, aşılması mümkün olmayan uçurumları hep daha büyük,

hep daha uzun, hep daha derin ve mücessem ahşap iskeletlerle ördükleri yerlerde çalışmak konusunda. 1920 yılında, o güne kadar yapılmış en büyük köprü olan Robinson Boğazı Köprüsü'nün tamirine yardım etmek için kuzeybatı Washington'a gitti. Zamanında bu projeyi yapmayı akıllarına koymuş olanlar, 65 metre derinliğinde ve 250 metre genişliğindeki hava boşluğuna, bir makine ve üzeri kütüklerle dolu iki açık yük vagonunu kaldırabilecek kapasitede rayları bulunan bir köprü kurabilmişlerdi. Robinson Boğazı Köprüsü neredeyse otuz yaşındaydı; tıngırdıyordu ve korkutucuydu: Makineleri burada kimse sürmezdi, mühendisler bile. Gardıfrenler makineyi diğer tarafta yakalardı.

Tamirler yapıldıktan sonra Grainier, Simpson Kumpanyası ile birlikte ormanda daha yukarılara doğru çıktı ve biçilen ağaçların taşınması işinde çalıştı. Bütün bu bölge, kızaklı yollardan oluşan derli toplu bir sistemle işliyordu. Demiryolu sadece kesilen ağaçları ormandan dışarı taşımak için yapılmıştı; iş, Grainier'ın da aralarında olduğu kırk kadar adamın altı beygirin yardımıyla ağaç gövdelerini taşıma işiydi. Kesilen ağaçları perondaki çekme halatlarının erişebileceği bir yere kadar götürüyorlardı.

Perona, ustabaşının eşek adını verdiği devasa bir makine yayılmış oturuyordu; muazzam iki makarası olan bir zımbırtı. Makaralardan biri çekme halatını veriyor, diğeri de topluyor ve böylelikle bir yandan kütükleri perona sürükleyip çekerken aynı anda kancayı, bir sonraki kütüğe bağlanmış olan metal kemende yolluyordu. Makine odunla çalışan ızbandut gibi eski bir buharlıydı; buharları şelale gibi uğuldayarak çağlarken kendi de durmadan gümbür gümbür gümbürdüyor, homurdanıyordu. Kaygan yol üzerindeki atlar ise bir nevi sükûnet içerisinde tüm haşmetleriyle ilerliyor, gürültüleri buhar ve makinenin şamatasıyla siliniyordu. Kütükler perondan açık vagonlara aktarılıyor ve sonra da Robinson Uçurumu'nun akıllara ziyan boşluğunun derinliklerini aşıp, dağdan aşağıya, bütün Amerika kıtasının demiryollarına bağlanmaya gidiyordu.

Bu arada Robert Grainier otuz beşinci yaşını doldurmuştu. Gladys ile Kate'i, yani Minnak Kızı'yla, Mini Minnak Kızı'nı özlemişti özlemesine ama eşini bulmadan önce otuz iki yılını bir bekâr olarak yaşamış olduğundan burada bu sayısız ladinler arasında kendisini durgunlaştıran bir yalnızlığa kolaylıkla dönebiliyordu.

Grainier bizzat kementçi olarak çalışıyordu – peronda değil ama ormanda yapıyordu bu işi, testerecilerin ladinleri devirmek için ikişerli çalıştığı, sıyırıcıların baltalarıyla ladinleri temizlemek için uğraştığı ve kementçilerin kütüklerin etrafına halatları geçirmeden önce ayırıcıların bunları beş buçuk metrelik dilimlere ayırdığı ormanda; sonra da atlar kütükleri çekip götürüyordu. Grainier bu işten haz alıyordu: insanı zorlamasından, yarattığı o ağır yorgunluktan, günün sonundaki o derin istirahatten. Ormandaki şeylerin o devasa ebadını seviyordu, o kaybolmuşluk duygusu ve mesafe hissiyatını ve etrafında bekçilik yapan bu kadar ağaç varken hiçbir tehlikenin kendisine ulaşamayacağı fikriyatını. Ama adamlardan birine, artık iyice yaşlanmış, aslında mazide de önemsiz bir testereci olan Arn Peeples'a kulak verecek olursanız ağaçlar bizzat katildiler. İyi bir testereci doksan dokuz keresinde bir ağacın nasıl devrileceğini tartabilirdi, elli tonluk bir ağacın bile; attığı kesiklerle, koyduğu takozlarla bayır yukarı döndürüp bir iğne sessizliğiyle arkasına hafifçe indirebilirdi ama yüzüncü keresinde ağaç, koca bir kayadan bile daha insafsızca yüzüne çarpıverirdi insanın, öyle şak diyerekten. Arn Peeples bir keresinde beş tonluk bir kütüğün aniden sekip, at arabasını çeken altı atın üstüne uçtuğuna ve altısını da öldürdüğüne gözleriyle şahit olduğunu anlatırdı. Ağaçlar ancak ve ancak onlara bulaşmazsa insana dostça davranırlardı. Ağaca baltanın ucu değdikten sonra bir savaş başlattın demekti.

Etrafta akıllarını çelecek hiçbir şey olmayan, sayıları bazen kırkı aşan ama hiçbir zaman otuz beşin altına düşmeyen ekip, sabahın köründen akşam yemeğine kadar ormanla boğuşuyordu;

hatta dev ladinleri devirip iyi kötü başa çıkılabilir büyüklükteki kütüklere ayırmakla, piramitlerin inşasından farksız bir iş becermediklerini düşünüyordu Grainier zaman zaman. Dağ yamacının görünüşünü değiştiriyorlardı, çok az konuşup, söyleyeceklerini birbirlerine bağırarak anlatıyorlardı, sakallarına bulaşmış ziftin yapış yapış hissiyle yaşıyorlardı, terleri bütün tozları paçalı donlarının içine kadar taşıyor, enselerine, eklemlerine biriktirip kalın tabakalar oluşmasına neden oluyordu, ziftin kokusu boğazlarını tahriş ediyor, gözlerini yakıyor, hatta hayvanların ve gübrelerinin kokusunu bile bastıracak kadar yoğun oluyordu. Gün sonunda herkes olduğu yere devrilip uyuyordu. Birkaçı kulübede kalma hakkına sahipti. Çoğu çadırlarda kalırdı: Çuvalla bol bol yamanmış nuh nebiden kalma şeylerdi bunlar; ama onların çadırı İç Savaş'tan, Kuzeyli piyadelerden kalmıştı, Arn Peeples'a bakılacak olursa. Kumaşın üzerindeki kan lekelerini gösteriyordu. Bu çadırların bazıları Kızılderili Seferleri sırasında ABD süvarilerini barındırmak için kullanılmıştı, aslında çadırlar barındırdıklarından daha uzun ömürlüydüler büyük bir ihtimalle, diye tahmin yürütüyordu Arn Peeples.

"Hele şu nacağı verin elime çocuklar," demeyi pek severdi. "Ben bir işe koyuldum mu, ertesi sabah işe geldiğinizde, size benim yonttuğum yongaları daha havadayken toplamak kalır..."

"Allah beni yazları ağaç keseyim diye yaratmış," derdi Arn Peeples. "Minnesota ormancıları halinden şikâyetçi olabilir. Hava kırk dereceye varmazsa aletlerim doğru dürüst çalışmaz benim. Arizona Bisbee taraflarında bir dağ zirvesinde çalıştıydım vakti zamanında; güneşten on bir, on iki mil kadar uzaktık anca. Neredeyse elli dereceyi gösteriyordu termometre; her bir derece de nah bu kadar biri birinden uzaktaydı. Bu dediğim de gölgedeydi yani. Gölge falan da yoktu ya." Ağaç kesiminde çalışan bütün arkadaşlarına "Minnesota ormancıları" adını takmıştı. Bilindiği kadarıyla bu adamlar arasında Minnesota'yı gören bile yoktu.

Arn Peeples Güney Batı'dan gelmişti, Tombstone'daki Earp Biraderler'i gördüğünü ve onlarla konuştuğunu iddia ediyordu. Meşhur kanun adamları için "kafayı sıyırmış süprüntüler" diyordu. Gençliğinde Arizona'daki madenlerde çalışmış, sonra yıllarca bütün ormanlık alanlarda testerecilik yapmıştı; şimdilerde ise ihtiyarlıktan küçülmüş çelimsiz bir serseriydi; durmadan vıdı vıdı ediyor, zor işten kaçıyordu; ormandaki en yaşlı adamdı.

Gerçekten işe yaradığı zamanlar nadirdi. Bir tünel kazmak gerektiği zaman barutçuluk yapardı, patlayıcıları yerine yerleştirir, kayalığın öbür tarafından çıkıncaya kadar derinlerine dalardı. Adamlar da her patlamadan sonra taş yığınlarını temizleyiverirlerdi. Batıl itikatları olan bir adamdı ve her şeyi birebir Güney Arizona'nın Mule Dağları'nda bulunan bakır madenlerinde yaptığı gibi yapardı.

"Mr. John Jacob Warren'ın bütün servetini nasıl kaybettiğine tanık oldum ben. Sarhoş olup bir attan daha hızlı koşarım diye tutturmuştu." Bu hikâye doğru olabilirdi. Arn Peeples pek öyle yalan söyleme meraklısı bir adam değildi, en azından öyle çok fazla meşhur adam tanımakla böbürlenmezdi, yani Earp'lerden başka; her neyse, zaten orada John Jacob Warren'ı tanıyan da yoktu. "Üç yaşındaki bir aygırdan daha hızlı koşacağını söyleyerek bahse girdi! Gözleri öyle şaşı bakarken cadde ortasında durdu, sallanaraktan, o kadar sarhoştu yani, onu söylemek istiyorum – Arizona'nın en zengin adamı!– ve o aygırın kıçına baka baka bütün yol boyunca koşturup durdu. Bütün Queen Bakır Madeni'ni koymuştu bahse. Ve kaybetti iyi mi! İnsan *böyle* bir adamla kumar oynamalı! Tabii şimdi donuna kadar her şeyini kaybetti, doğru dürüst bir bahse tutuşamıyor artık."

Bazen Peeples barutları yerleştirir, ateşlemek için düğmeye basardı ama tüm zahmetine karşılık tek bir hareket olmazdı. O zaman ormana genel bir gerginlik ve sükûnet hâkim olurdu. Yarım mil ötede çalışan adamlar bile nasılsa patlamamış barutla

karşı karşıya olunduğunu anlar ve bütün işler dururdu. Peeples ceplerinde bulunan birkaç kıymetli eşyasını –bir pirinç saat, bir teneke tarak, gümüş bir kürdan– boşaltır, bunları bir ağaç kökünün üzerine koyar ve arkasına bakmadan tünelin derinliklerine dalardı. Geriye dönüp ateşleme düğmesine tekrar basınca dinamitler ağır bir gümbürtüyle patlar, bütün adamlar tezahüratta bulunur, tünelden bir toz bulutu dışarı uğrar, toz olmuş kayalar herkesin üzerine yağmur gibi yağardı.

Neredeyse herkes Arn Peeples'ın bu dünyadan muazzam bir gümbürtü eşliğindeki bir duman bulutuyla göçeceğinden emindi ama o oldukça farklı bir yolla, ulu bir karaçamdan düşen ölü bir dalın başının arkasına çarpmasıyla gitti; devrilmemiş ölü bir ağaç, tam da bu tür bir aksiliğe neden olabileceği düşünüldüğünden "ocak söndüren" denen bir ağaçtan düşen bir dalın çarpmasıyla. Çarpma neticesinde afallamış ama kısa bir süre içerisinde kendine gelmişti ve iyi görünüyordu, sadece belkemiğini "boğumların olduğu yerde düğüm olmuş" gibi hissettiğini söylüyor, "böyle böyle yürüyesim var – çarpık çurpuk" diyordu. Bunu takip eden günlerde birkaç kere ani baş dönmeleri olmuş, biraz dalgınlaşmış, biraz da unutkanlaşmıştı. Pazar günü bütün gün boyunca da sıtma tutmuş gibi bir ürpererek, ateşler içinde yanarak yatmış, pazartesi sabahı ise yatağında ölüsü bulunmuştu; örtüyü çenesine kadar çekmişti; ustabaşının da söylemiş olduğu gibi "Ne huzur dolu bir görüntüydü. Hani insan hiç rahatsız etmeden, öyle yatağıyla falan birlikte mezarcığına indirse olacaktı." Arn Peeples ayakta duran bir ağacın insana dost olabileceğini söylemişti ama ölüm de ona tam da öyle bir ağaçtan inip gelmişti.

Arn'ın en iyi arkadaşı Billy (o da yaşlı ama genellikle pek konuşmayan bir adamdı) yığılmış topraktan oluşan mezarının başında toparlayıp birkaç söz etti: "Arn Peeples hayatı boyunca hiç kimseyi aldatmadı," dedi. "Hiç çalmadı; hatta küçücük bir çocukken bile tek bir şeker dahi çalmadı ve kocayıncaya kadar

da yaşadı. Bence hepimiz için buradan çıkarılacak bir ders var, herkes düzgün olursa gül gibi geçinip gideriz. İsa adına, amin." Diğerleri de "Amin," dedi. Ustabaşı, "Bugün herkese izin vermek isterdim," dedi. "Ama şirket ve savaş." Avrupa'daki savaş ladin ağaçlarına büyük bir talep doğurmuştu. Aslında on sekiz ay önce bir ateşkes imzalanmıştı ama ustabaşı savaşın sonunda bir tarafın diğer tarafı kılıçtan geçirmedikten sonra ateşkeslerin ancak geçici olduğuna inanıyordu.

O akşam adamlar Arn'ın başarıları ve başarısızlıklarından konuştular, son saatlerinin detaylarının üzerinden geçtiler. Acaba beynindeki yaralar mı hastalandırmıştı onu, yoksa ateşle gelen hastalık mı bitirmişti? Sayıklarken deli deli şeyler bağırmıştı – "tamam muhterem, kayaları uçuruyoruz!" diye bağırıyordu; "Önden çöküyor dur oduncu! Dikkat! Dikkat!" Sonra mazide kalan ruhlara seslenmişti; kız kardeşi ve kız kardeşinin kocasının ziyarete geldiğini söylemişti ki her ikisi de, Billy'nin bu konuda hiç şüphesi yoktu, yıllar önce ölmüştü.

Billy'nin görevi çifte makaraların motorunun suyuna, yağına bakmak ve halatların aşınıp aşınmadığını kontrol etmekti. Bu kolay bir işti, yaşlı adamlar için bir iş. Aletlerin asıl yağcısı bir oğlandı; on iki yaşındaki Harold, ustabaşının oğlu. Oğlan elinde bir kova kedibalığı yağıyla koşulmuş atların önünden gidiyor, devasa kütüklerin kaymasını sağlamak için çuval beziyle kızakları bolca yağlıyordu. Bir sabah, bir çarşamba sabahı, Arn Peeples'ın ölüp de gömülmesinden sadece iki gün sonra Harold'ın da başı aniden dönmüş, yaptığı işin üzerine devrilivermişti; atlar ürkmüşler, oğlanı çiğnememek için neredeyse yüklerini üzerlerinden atmışlardı. Allah'tan oğlan tam o sırada kızaklı yolu geçmek için kenarda durmuş beklemekte olan Grainier'ın bizzat orada bulunması ve çocuğu pantolonunun paçalarından tutup ayak altından çekmesi sayesinde mutlak bir ölümden kurtulmuştu. Ustabaşı o gün bütün bir öğleden sonra oğluna bakmış, alnını pınar suyuyla ıslatıp

durmuştu. Delikanlı ateşlenmişti, çıldırmış gibiydi; zaten onu o büyük hayvanların önüne seren de bu hastalık olmuştu.

O gece yaşlı Billy'yi de bir titremedir almıştı ve portatif karyolasında bir sağa bir sola dönüp durmuştu; gece yarısını epey geçtiği halde durmadan abuk sabuk konuşuyordu. Arkadaşının mezarının başında yaptığı o konuşma dışında Billy, adamlar onu bildi bileli muhtemelen bir iki kelimeden daha fazla konuşmamıştı ama şimdi yakınındaki kimseyi uyutmuyordu. Kampta daha uzakta uyuyanlar ise sonradan, o gece uykularının arasında daha çok kendi ismini seslendiğini söylediler – "Kim o? Kim var orada?" diye seslenmişti hep. "Billy? Billy? Sen misin Billy?"

Harold'ın ateşi geçmişti ama Billy'ninki sürdü. Ustabaşı iyi saatte olsunlar tutmuş gibi davranıyordu; kampta dolaşıp insanları rahatsız ediyor, birini yakalasa eklemlerini yokluyor, göz kapaklarını parmaklıyor, hayvan pazarında hayvan bakar gibi ağzını açıp bakıyordu. "Bu yazlık bu kadar," dedi adamlara cuma gecesi akşam yemeği için sıraya girdiklerinde. Herkesin maaşını hesap etmişti – Grainier bütün yaz boyunca eve para yollamıştı ve hâlâ alacağı dört yüz doları vardı.

Pazar akşamına kadar bütün işi kapatmışlar, son kütükleri dağdan indirmişlerdi ve altı adam daha ateşlenmişti. Pazartesi sabahı ustabaşı bütün işçilerine dört dolarlık bir ikramiye vermiş ve "Buradan bir an önce uzaklaşın çocuklar," demişti. Bu arada Billy de hastalığının sıkıntısını atlatmıştı. Fakat ustabaşı 1897'deki gibi bir grip salgını olmasından korktuğunu söyledi. Kendisi de o zamanlar öksüz kalmış, ailesindeki on üç kardeşin hepsi bir haftada ölmüştü. Grainier patronuna acıdı. Ustabaşı güçlü bir liderdi, üstelik adil biriydi; oğlu Harold dışında pek kimseyle muhatap olmayan mavi gözlü, orta yaşlı bir adam. Ailesiz büyümüş olduğunu kimseye anlatmamıştı.

Bu, Grainier'ın ormandaki ilk yazıydı ve Robinson Boğazı da çalıştığı birkaç demiryolu köprüsünün ilkiydi. Yıllar sonra,

onlarca yıl sonra, hatta tam olarak 1962 ya da 1963 yılında, U.S. Highway 2[2]'nin en az Robinson kadar uzun ve derin olan Moyie Nehri'nin en derin uçurumunu aştığı yere kurulan demir iskelette çalışan genç demircileri seyretmişti. Eski otoyol uzun bir yol çizerek daha alçak bir yerden geçiyordu; yeni otoyol ise tam uçurumun ortasından, yüz metre kadar yukarıdan devam ediyordu. Grainier gençlerin, o sert başlıklarını birbirlerinin başından yürütmelerini, on-on beş metre aşağıdaki emniyet ağına atmalarını, sonra da peşinden kendilerini de atıp ağda çılgınlar gibi zıplamalarını ve sonra ip tellerinden ahşap iskeleye tırmanmalarını hayretle seyretmişti. Kendisi de eskiden kirişler arasında bir şempanzeye benzerdi ama şimdilerde midesi bulanmadan bir tabureye bile çıkamaz olmuştu. Onları seyrederken birden neredeyse seksen yıl yaşamış olduğunu ve dünyanın durmadan dönmesine tanık olduğunu fark etti.

Birkaç yıl önce, 1950'li yılların ortalarında Grainier Dünya'nın En Şişman Adamı'nı seyretmek için on sent ödemişti. Adam, kendisini kasabadan kasabaya taşıyan karavandaki bir divanda oturuyordu. Dünya'nın En Şişman Adamı'nı bu divana oturtabilmek için karavanın tavanını çıkarmışlar, adamı bir vinçle indirmişlerdi. Adam 450 kilonun biraz üzerindeydi. Orada öyle oturuyordu, tüm muazzamlığıyla ve ter içinde; bıyığı, keçi sakalı ve korsanlarınki gibi tek bir altın küpesi vardı. Üzerinde de parlak altın rengi şorttan başka bir şey yoktu; etleri oturduğu yerde yanına, divanın bir ucundan bir ucuna yayılmış, kenarlardan sarkmış, kesintiye uğramış bir şelale gibi aşağıya sarkıyordu; bu arada adama ait bütün bu koca yığından başı, kolları ve bacakları çıkıyordu. İnsanlar açık kapıdan içeri bakmak için kuyruğa girmiş bekliyordu. Adam herkese, pencerenin yanındaki öbekten on sente bir resmini almalarını söylüyordu.

2 (İng.) ABD 2. Otoyolu (çn.)

Uzun ömrünün ilerleyen zamanlarında Grainier olayların akış sırasını karıştırdı; Dünya'nın En Şişman Adamı'nı gördüğü günün, yani o günün akşamının, Montana'nın Troy kasabasında, Dördüncü Cadde'de, köprünün yirmi altı mil doğusunda durup Elvis Presley adında acayip genç bir çiftçiyi taşıyan vagonu seyrettiği akşam olduğundan emindi. Presley'nin özel treni her nedense bir istasyon bile bulunmayacak kadar küçük olan bu kasabada durmuştu, kim bilir belki de tamir için. Meşhur genç kısa bir süre pencerede belirerek etraftakileri selamlamak için elini kaldırmıştı fakat Grainier caddenin öte tarafındaki berberden geç çıktığı için bunu görememişti. Bunu ona, hava iyice kararırken caddeye dizilmiş dizel motorun derin pes sesinin geldiği tarafta oyalanan kasabalılar anlatmıştı. Kasaba halkı neredeyse duyulmayacak kadar alçak bir sesle konuşuyor, kendilerinden bu kadar yükseklerde ama bir o kadar da yalnız olan bu delikanlının gizem ve ihtişamından gözlerini alamıyordu.

Grainier bir keresinde de sihirli bir at ile bir kurtçocuk görmüş ve 1927 yılında çift kanatlı bir uçakla uçmuştu. Hayat hikâyesi hatırlayamadığı bir tren yolculuğuyla başlamış, sonunda da kendini içinde Elvis Presley'nin bulunduğu bir trenin dışında bulmuştu.

3

Çocukken Grainier'ı tek başına Idaho'ya yollamışlardı. Tam olarak nereden yollandığını bilmiyordu çünkü büyük kuzeni bir şey, onun küçüğü ise başka bir şey söylüyordu ve kendisi de hatırlayamıyordu. Daha küçük olan kuzeni aynı zamanda kuzen olmadıklarını da iddia ederken, büyük olanı, tabii ki kuzen olduklarını söylüyordu: Grainier'ın onlar kadar kendi annesi olarak gördüğü anneleri aslında halasıydı, babasının kız kardeşi yani. Kuzenlerinin üçü de Grainier'ın bir trenle geldiği konusunda hemfikirdi. Gerçek anne ve babasını nasıl kaybetmişti? Kimse ona bunu anlatmamıştı.

Idaho'nun Fry kasabasında trenden indiğinde altı yaşındaydı ya da belki yedi; son yaş gününden beri uzun bir zaman geçmiş gibi hissettiğinden bir yaşını kaçırmış olabileceğini düşünüyordu, bilemiyordu, üstelik zaten yaş gününün de ne zamana denk geldiğini söyleyemiyordu. Çıkarabildiği kadarıyla 1886 yılında bir zamanlarda doğmuştu, ya Utah'ta ya Kanada'da; yeni ailesine de yapımı 1893 yılında tamamlanmış olan Büyük Kuzey Demiryolları vasıtasıyla ulaşmıştı. Trende geçirdiği birkaç günden sonra, gideceği yer bir alışveriş fişinin arkasına yazılmış ve göğsüne iğnelenmiş bir halde Fry'a varmıştı. Bütün yiyeceğini yolculuğunun ilk gününde yiyip bitirmişti lakin yol boyunca farklı farklı kondüktörler onu doyuruvermişlerdi. Bu kadar üst üste gelen macera, olayları yaşanır yaşanmaz unutmasına neden olmuştu ve çok geçmeden hayatının ilk kısımlarını tamamen şaşırmaya başlamıştı. Kız olan en büyük kuzeni kuzeydoğu Kanada'dan geldiğini ve

onu ilk gördüklerinde sadece Fransızca konuştuğunu, İngiliz lisanına yer açabilmek için zorla Fransızcasını söküp attıklarını söylüyordu. Her ikisi de oğlan olan diğer iki kuzeni Utah'tan gelen bir Mormon olduğunu söylüyorlardı. O kadar küçükken, halası ve eniştesine sormak hiç aklına gelmemişti. Sormak aklına geldiğinde çoktan ölüp gitmişlerdi, her ikisi de.

İlk hatırladığı şey, eniştesi Birinci Robert Grainier'ın yanında Fry'ın çamurlu sokağında, Kootenai Nehri'nin biraz ilerisinde durup yüz ya da biraz daha fazla sayıda Çinli ailenin kasabadan sınır dışı edilişini seyrettiğiydi. Boyu, kısa sürede baba demeye başladığı is kokulu bu adamın anca dirseğine geliyordu. Caddenin sonunda, Bonner Lumber Kumpanyası'nın demiryolundaki avlusunda ellerinde baltalar, tabancalar ve çifteler bulunan bir sürü adam duruyordu. Bu arada garip görünüşlü insanlar kuşlar gibi hızlı hızlı konuşup, çocuklarını açık vagonların kenarlarından uzaklaştırıp aralarına alarak üç tane açık yük vagonuna çıkarken bu adamlar pek konuşmamışlardı. Yassı suratlı ufak adamlar elleriyle bacaklarını kucaklamış, dizlerini çenelerine doğru çekmiş, o üç grup insanın etrafını çevirerek oturduğu tren Fry'dan ayrılıp bir yerlere doğru giderken Grainier'ın aklına gelmemişti, ta ki onlarca yıl sonra kendisi de koca bir adam olduktan sonra neredeyse bir Çinliyi öldürünceye kadar – daha doğrusu bir Çinliyi öldürmek isteyinceye kadar. Çoğu otuz mil kadar batıda, Montana'da, Troy ile Libby kasabaları arasında bulmuştu kendilerini, zamanla Çin Havzası adını alan Kootenai Nehri'nin yakınlarında bir yerde. Grainier artık köprülerde çalışmaya başladığında bu cemaat dağılmıştı; bu bölgede orada burada yaşayan birkaç kişi kalmıştı sadece ve artık kimse onlardan korkmuyordu.

Kootenai Nehri, Fry'ın yanından da akıyordu. Grainier bir zamanlar nehrin bir hafta kabarıp Fry'ın alt kısımlarını bastığını yarım yamalak hatırlıyordu. En dayanıksız yapıların birkaçı suyla

sürüklenmiş, nehir aşağı bir yerlerde parçalanmıştı. Postanenin altı oyulmuş, o da sürüklenmişti; Grainier birisinin kendisini tutup kaldırdığını hatırlıyordu, belki babasıydı; böylelikle kasaba halkının oluşturduğu kalabalığa tepeden bakarak binanın selle sürüklenip gidişini seyretmişti. Daha sonra birkaç Kanadalı, postaneyi nehir aşağı yüz mil kadar ötede Britanya Kolumbiyası'nda bir ovada kıyıya vurmuş bir şekilde bulmuştu.

Robert ile yeni ailesi kasabada yaşıyordu. Sadece iki ev aşağıda kel bir adam, hep kot kumaştan bir iş tulumu giyen, hep şapkasız gezen kel bir adam –çok küçük ve güçlü elleri olan iri ve kel bir adam– postal tamir ettiği bir dükkân işletiyordu. Bazen, adam ortalıklarda görünmüyorsa küçük Robert ya da kuzenlerinden biri dükkâna dalıp tezgâhının üzerinde tuttuğu cam kavanozdan bir parça balmumu yürütmeyi pek severdi. Tamirci bu balmumunu, sert deriyi dikerken ipini yağlamak için kullanıyordu ama çocuklar bunu şeker gibi emmeyi pek severdi.

Tamirci, ahalinin ekseriyası gibi tütün çiğnerdi. Bir gün tam kapısının önünden geçerken komşunun üç çocuğunu yakaladı. "Bana bakın," dedi. Eğilerek tezgâhın ayağının yanındaki cam kavanoza bir ağız dolusu balgam tükürdü. Kabı eline aldı ve birkaç santimlik bulanık tükürüğü iyice karıştırdı. "Tadına bakmak ister misiniz çocuklar?"

Cevap vermediler.

"Hadi hadi çekinmeyin, için! Canınız çektiyse eğer," dedi.

Cevap vermediler.

Bu korkunç sıvıyı balmumu kavanozuna boşalttı, parmağıyla bir güzel karıştırdıktan sonra parmağını suratlarına doğru sallayarak bağırdı: "Ne zaman isterseniz alabilirsiniz!" Sonra da güldü durdu. Sandalyesinde sallanıp, minik parmaklarını kot kumaşlı kucağına sildi. Etrafına bakıp da çevirdiği dolabı anlatacak birilerini göremeyince belli belirsiz bir hayal kırıklığının pırıltısı görüldü gözlerinde.

1899 yılında Fry ve Eatonville kasabaları Bonners Ferry adı altında birleşti. Grainier okumayı, yazmayı, hesap yapmayı Bonners Ferry mektebinde öğrendi. Pek öyle alim olacak cinsten olmamıştı hiç ama kâğıda yazılanları çözebiliyordu; bu da hayatta idare etmesine yetmişti. Onlu yaşlarında en büyük kuzeni Suzanne evlendikten sonra da onun ailesiyle yaşamıştı; bu da tabii halası ve eniştesi yani Helen ve Robert Grainier öldükten sonra olmuştu.

Onlu yaşlarının başında, başına ekşiyecek bir ebeveyni kalmadığı için okulu bırakmış, boş gezenin boş kalfası olmuştu. Günün birinde tek başına Kootenai kıyısında, kasabadan bir mil kadar yukarıda balık tutarken gezgin bir berduşa denk gelmişti, bir "bumerang"a; göçmen işçilere böyle denirdi. Adam huş ağaçları arasında yarım yamalak yapılmış bir konaklama yerinde yaralanmış bacağını tımar ediyordu. "Gel buraya. N'olur, delikanlı," diye seslenmişti bumerang ona. "N'olur – n'olur! Dizimin bağları kesildi; sana birkaç şey söylemek istiyorum."

Genç Robert misinasını toplamış, kamışını da kenara bırakmıştı. Nehir kıyısından yukarı tırmanmış ve adamdan üç metre kadar uzakta durmuştu. Adam bir ağaca dayanmış oturuyordu; yalın ayaktı ve bacaklarını uzatmıştı; sol bacağı iğne yapraklı ağaçların dallarından yapılmış bir minderin üzerinde duruyordu. Adamın eski ayakkabıları her iki yanındaydı. Sakalı vardı; toz içindeydi ve her yanına odun parçacıkları takılmıştı. "Katledilmiş bir adama iyi bak," dedi.

"Bana bir yudum su getirmeni bile istemeyeceğim," dedi adam. "Şu pabuçlarım kadar kurudum ama öleceğim, o yüzden senden bir şey rica etmeme gerek yok." Robert tutulup kalmıştı. Karşısında yapraklar, çaputlar ve keçe gibi olmuş kahverengi saçlar arasında hareket eden ağız yerine bir delik varmış hissine kapılmıştı. "Söylemem gereken bir iki sözüm var, yoksa bunlar benimle birlikte mezara gidecek..."

"Aynen öyle," dedi. "Dizimin arkasını şu Koca Kulak Al denilen herif kesti. Ve kabul etmeliyim ki beni öldürdü. Bu bir. Bu haberi şerifinize götür, evlat. Koca Kulak Al adındaki bumerang, Missouri, St. Louis'li William Coswell Haley'yi soydu, bacağını kesti ve onu öldürdü. Ben uyurken rulo yapıp sakladığım on dört dolarımı çaldı, dizimin arkasındaki bağı kesti ki peşinden koşup gidemeyeyim. Bacağım kokmaya başladı," dedi adam, "çünkü o kadar uzun zamandır burada yatıyorum ki artık çürümeye başladı. Nasıl olur bilirsin. Bu çürük beni öldürünceye kadar taa gözüme kadar çıkacak. Ta ki her şeyi görebilen bir ceset haline gelinceye kadar. Düşünebilen bir ceset. Sonra, aşağı yukarı dördüncü günde tamamen ölmüş olurum. O zaman insana ne oluyor bilmiyorum – yani mezarda düşünmeye devam edebiliyor muyuz, yoksa Cennet'e mi uçup gidiyoruz, yoksa Şeytan gelip bizi alıyor mu. Ama neme lazım, ben şunu söyleyeyim yine de:

"Ben William Coswell Haley, kırk iki yaşındayım. Missouri St. Louis'de işinde gücünde, önü açık bir adamdım daha dört yıl öncesine kadar. O zamanlar yeğenim Susan Haley on iki yaşına gelmişti, ben de ağabeyimin evinde yaşıyordum, geceleri yatağına girmeye başladım. Uyuyamıyordum –öyle oldu işte, gönlüme söz geçiremedim– kendi döşeğimden kalkıp kızın odasına sızmadan, yatağına girmeden ve orada öylece sessizce durmadan, yapamıyordum. Şey, o da hiç uyanmadı. Üzerindeki örtüleri hışırdattığım o gece bile. Bir gece yüzüne dokundum, uyanmadı; ayağını tuttum, kıpırdamadı. Başka bir gece üzerindeki bütün örtüleri açtım, ölü gibi uyuyordu. Ona dokundum, kaldırıp yerini değiştirdim, ufak ufak ne istersem yaptım. Ufak ufak ne istersem. O hiç uyanmadı.

"Ve bunu âdet edindim. Her gece. Ufak ufak her şeyi. Hiç uyanmadı.

"İşte, bir gün eve geldim, bir mum fabrikasında çalışıyordum, insanın başka işi yoksa kolayca bulabileceği bir işti bu. Genellikle yaşlılar çalışıyordu ama kim olsa işe alıyorlardı. Eve döndüğümde

yengem Alice Haley'yi yağmurlu bir kış günü avluda, sırılsıklam çimlerin üzerinde otururken buldum. Olduğu yere oturuvermişti. Bir bebek gibi bağıra bağıra ağlıyordu.

" 'Ne oldu Alice?'

" 'Kocam küçük kızımız Susan'a çok kızdı, çok kızdı! Kocam ona çok kızdı! Çok kızdı!'

" 'Hay Allah, Susan incindi mi,' dedim, 'yoksa sadece kalbi mi kırıldı?'

" 'İncindi mi? İncindi mi?' diye bağırdı bana – 'Küçük kızım öldü!'

"Eve girmedim bile. Neyim vardıysa bıraktım, demiryoluna yürüdüm, üstü açık bir vagona atladım; o gün bugündür bu raylardan yüz metre uzaklaşmadım. Bütün ülkeyi gezdim. Kanada'yı da. Bu raylardan ve bağlantılarından yüz metre bile uzaklaşmadım.

"Minik Suzan yüklüymüş, annesi öyle dedi. Babası bebek düşsün diye dövmüş onu. Kızını öldürünceye kadar dövmüş."

Ölmekte olan adam birkaç dakika kadar sustu. Zorla nefes aldı, ellerini yere koydu, her iki yanına; sanki pozisyonunu biraz değiştirmek istiyordu ama gücünü toplayamıyordu. Doğru dürüst nefes alamıyor gibiydi, nefes nefeseydi ve nefesi ıslık çalıyordu. "Şimdi biraz su verebilirsin." Gözlerini kapattı ve nefes almak için uğraşmaktan vazgeçti. Robert, adamın öldüğünden emin olduğu için biraz yaklaşınca William Haley gözlerini açmadan konuştu: "Şu eski ayakkabının içine doldurup getir bana."

4

Oğlan kimseye William Coswell Haley'den bahsetmedi. Ne şerife, ne kuzeni Suzanne'e, ne de bir başkasına. Adama, adamın kendi postalında bir yudum su götürdü ve William Haley'yi ölmesi için yalnız bıraktı. Bu, hayatının ilk yıllarına ait ihmalkârlıklarının en korkakça ve enbencilcesiydi. Ama belki de bu olay onu kimsenin anlayamayacağı bir şekilde etkilemişti çünkü Robert Grainier bundan sonra gençlik yıllarında kasabada yevmiyeci olarak çalışmaya başlamıştı; ya demiryolunda ya da yörenin müteşebbis ailelerinin, yani Eaton'ların, Fry'ların ya da Bonner'ların yanında çalışıyordu; ne zaman ihtiyacı olsa bir ekip arasında iş buluyordu kendisine çünkü içkisi yoktu, yakışıksız şeylerden uzak duruyordu ve istikrarlı bir adam olarak nam salmıştı.

Yirmili yaşlarının başından sonuna kadar kasabada çalışmıştı. "Pek öyle bir şeyle ilgisi olmayan bir adam" denebilirdi onun için ama kimse bir şey demezdi. Otuz bir yaşına geldiğinde hâlâ odun kırıyor, kamyonları yüklüyor, müteşebbislerin orada burada yaptırdıkları kısa işler için oluşturulan ekiplerde çalışıyordu.

Sonra Gladys Olding ile karşılaştı. Kuzenlerinden biri hangisi olduğunu hatırlayamadığı için daha sonra teşekkür edememişti onu kiliseye götürmüştü, Metodistlerin olduğu; o da oradaydı, tam karşı tarafındaki sırada oturmuş, Grainier'ın hiç zorlanmadan diğerlerinden ayırdığı alçak bir sesle ilahileri söylüyordu. Ayinden sonra limonata ve kurabiyeli bir toplantı olmuştu; orada, avluda gelip kendisini Grainier'a takdim edivermişti, sanki

kızlar hep öyle davranırlarmış gibi rahat bir tebessümle; belki de öyle davranıyorlardı – Robert Grainier bilmiyordu çünkü Robert Grainier kızlardan uzak dururdu. Gladys olduğundan çok daha büyük gösteriyordu; güneşli çayırların ortasında bir evde büyümüş olduğu için öyle olduğunu anlatmıştı ona, yaz güneşi altında çok zaman geçirmiş olduğu için. Elleri, elli yaşındaki bir adamın elleri gibi kabaydı.

Sık sık görüştüler, arkadaşlıklarının tabiatı nedeniyle; Gladys'i neredeyse her zaman Metodistlerin pazar ayinlerinde ve çarşamba gecesi dua gruplarında arayıp buluyordu. Yaz iyice ilerlediği zaman Grainier onu alıp Nehir Yolu'ndan, Moyie kıyısında sarp ama alçak bir kayalıktan aldığı araziyi göstermeye götürdü. Burayı Glenwood Fry'dan satın almıştı. Glenwood Fry bir araba almak istiyordu ve bunu bir sürü küçük arsayı gençlere satarak almıştı da. Kıza burada biraz bahçecilik yapacağını söyledi. Kulübeye en uygun yer ise üzerinde pek ağaç bulunmayan bir tepeden inen patikanın hemen dibiydi; tepe kayalardan meydana geliyordu, bunların bir kısmını yerinden kaldırarak tepeyi de düzleştirebilirdi. Bir kulübe yapmak için ağaçları keserek daha büyük bir alan açabilirdi; ağaçların köklerini çıkarmak da o kadar acil değildi, ilk başlarda bu köklerin arasında bir şeyler yetiştirebilirdi. Sık ağaçlar arasından yarım millik bir patikayla, rahmetli Willis Grossling'in birkaç yıl önce temizlediği çayıra çıkılıyordu. Grossling'in kızı Grainier'a büyük bir sürüyü sokmadığı sürece burada birkaç tane hayvan otlatabileceğini söylemişti. Zaten o da birkaç koyun ve birkaç keçiden başka bir şey istemiyordu. Belki de sütü için bir inek. Grainier bütün bunları Gladys'e, neden izah ettiğini söylemeden izah ediyordu. Kızın tahmin ettiğini umuyordu. Kız bunu tahmin ediyor olmalıydı çünkü kiliseye giderken giydiği elbiseyi giymişti.

Bunlar sıcak bir haziran günü olmuştu. Gladys'in babasından bir araba ödünç almışlar ve iki sepet içinde de yiyecek

getirmişlerdi. Grossling'in çayırına kadar yürümüşler, dizlerine kadar gelen papatyaların arasından geçmişlerdi. Otların arasından sadece mevsiminde akan minik bir derenin yanına battaniyelerini serip yan yana sırtüstü yatmışlardı. Grainier çayırın çok güzel bir yer olduğunu düşünüyordu. "Birileri burasının resmini yapmalı," demişti Gladys'e. Düğün çiçekleri rüzgârla boyunlarını eğiyorlar, papatyaların yaprakları ise titriyordu. Yine de daha uzaklarda, tarlanın öte yanında hepsi sabit görünüyordu.

Gladys, "Tam şu anda sanki her şeyi anlayabilirim," dedi. Grainier, kızın kiliseyi ve İncil'i ne kadar ciddiye aldığını biliyordu, belki de o mevzuda bir şeylerden bahsediyordur, diye düşündü.

"Eh işte görüyorsun, benim sevdiğim şeyler bunlar," dedi Grainier.

"Evet, görüyorum," dedi kız.

"Ve neyi sevdiğimi de çok, çok iyi biliyorum," dedi ve kızı dudaklarından öptü.

"Ah," dedi kız. "Dudaklarımı dişlerime yapıştırdın."

"Gücendin mi?"

"Hayır. Bir daha yap. Ama daha hafif yap."

İlk buse, onu önce bir kuyuya atmış, sonra da bilmediği bir dünyaya çıkarıvermişti, aslında hoşuna gideceğini düşündüğü bir dünyaya – sanki yolun başında küreklere yanlış taraftan bütün gücüyle asılıyormuş da şimdi yön değiştirmiş, nehir aşağı rahat rahat gidiyormuş gibi. Bütün bir akşamüzerini papatyalar arasında öpüşerek geçirmişlerdi. Kendini muhteşem hissediyordu, sanki canına can katılmıştı.

Güneş çok ısındığında yumuşak otların bulunduğu otlakta tek başına duran bir banks çamının altına geçtiler; Grainier sırtını ağaca dayadı, kız ise yanağını onun omzuna. Beyaz papatyalar tarlaya o kadar bolca yayılmıştı ki köpüğe benziyorlardı. Artık kıza evlenme teklif etmek istiyordu. Sormaya korkuyordu. Ama mutlaka kız da teklif etmesini bekliyordu, yoksa onunla burada

böyle yatıp koluna doğru nefes alıp verir miydi; böyle onun yüzü kızın saçlarında – ter ve sabun kokan saçlarında... "Karım olmak ister misin Gladys?" deyince buna kendisi de şaşırdı.

"Evet Bob, sanırım isterim," dedi kız, sanki bir anlığına nefesini tutmuştu; sonra oğlan şöyle bir nefesini verince ikisi birden güldüler.

Grainier 1920 yazında Coeur d'Alene'e kadar bir yolcu vagonunda, ondan sonra da Panhandle'a kadar bir at arabasında seyahat edip Robinson Boğazı işinden cebinde dört yüz dolarla geri geldiğinde bir yangın Moyie Vadisi'ni yalayıp yutuyordu. Gittikçe yoğunlaşan bir odun dumanı isi içinden Bonners Ferry'ye girdi ve küçük kasabayı Moyie Nehri boyunca oturan ama artık bir evleri kalmamış olanların oluşturduğu bir kalabalık içinde buldu.

Grainier kasabaya sığınan insanların arasında karısını ve kızını aradı. Birçoğu artık ellerinde hiçbir şeyleri kalmamış, muhtaç bir halde hayatlarına devam etmeye çalışıyordu. Ailesini kimse görmemişti.

Dünya malından ellerinde kalmış olan tek tük eşyayla, rastgele kurtardıkları, hepsi de sırılsıklam olmuş oyuncak bebekler, aynalar, dizgin gibi şeylerle fuar alanında konaklamakta olan yüz kadar insanın oluşturduğu kalabalığı da araştırdı. Bunlar yangın felaketinden kaçıp nehrin içinden yürüyerek geçmeyi, güney tarafından çıkmayı becermişlerdi. Kuzeye yönelen diğerleri, alevlerden hızlı gitmeye çalışmışlar ama bir daha onlardan haber alan olmamıştı. Grainier herkesi sorguya çekti ama karısından ve kızından bir haber alamadı; ayrıca sığınmacıların canlarını kurtarmış oldukları için duydukları garip sevinçlerine ve bunu başaramamış olabileceklerin başlarına gelenlere karşı bariz bir ilgisizlik göstermelerine tanık oldukça gitgide daha da fazla telaşlanmaya başladı.

Kuzeye giden Spokane Beynelmilel, Bonners'ta durdurulmuştu; yangın sönmeden ve sağlam bir yağmur Panhandle'ı iyice ıslatmadan yoluna devam etmeyecekti. Grainier dumanı tutması için ağzına ve burnuna bağladığı bir mendille Moyie Nehir Yolu'ndan evine doğru yirmi mili yürümeye koyuldu; mendili nehirde ıslatmak için sık sık duruyor, gümüş renkli külden karlar arasından yürüyordu. Burada yanan bir şey yoktu. Yangın nehrin doğu yakasında, Meadow Creek köyünün biraz yukarısında başlamış, kuzeye doğru ilerlemiş, nehri dar bir vadide, alev alan ladin ağaçlarının devrilmesiyle oluşan köprüden geçmiş ve bütün vadiyi yutmuştu. Meadow Creek terk edilmişti. Peronda durdu, buradaki fıçıdan su içti ve hiç dinlenmeden hızla yoluna devam etti. Az bir süre sonra kömürleşmiş devasa mızraklardan oluşan bir ormandan geçmeye başlamıştı; daha birkaç gün öncesine kadar bunlar yemyeşil ağaçlardı. Dünya gri, beyaz, siyah ve tehlikeliydi, canlı tek bir hayvan veya bitki olmayan bu dünya; artık yanmıyordu ama yine de ateşin hararet ve hayattarlığıyla doluydu. O kadar çok kül, o kadar çok insanı boğan duman... Evine varmadan miller önce muhtemelen ondan geriye hiçbir şey kalmadığını anlamıştı ama yine de karısı ve kızı için ağlayarak, "Kate! Gladys!" diye seslenerek yoluna devam etti. Andersen'ların evle inin olduğu yere bakmak için yoldan biraz ayrıldı. İlk başta kulübenin nerede olduğunu bile anlayamadı. Evin bulunduğu alan, vadinin kalanından farksızdı: Her şey yanmış, yanmanın en son kalıntılarıyla duyulan toplu bir tıslama sesi hariç sessiz. Demir ayakları sıcaktan eğrilmiş olan kuzinelerini yüksek bir kül birikintisinin arasından çıkmış buldu. Bacadan düşen en büyük taşlar bunun yakınında dağılmış duruyordu. Küller geri kalan her şeyi gömmüştü.

Kuzeye gittikçe kütüklerin çıtırdayarak anlattıkları ve yangının tıslaması daha bir yüksek sesle duyulmaya başlamıştı, ta ki etrafındaki kararmış ağaçların her birinden dumanlar tütmeye

başlayıncaya kadar. Bir dönemeci dönünce büyük yangının gürlemesini duydu; yarım mil önünde ise yangını, gece göğünden aşağı sallanmış kara kızıl bir perde gibi gördü. Bu mesafeden bile harareti onu durdurmuştu. Dizleri üzerine çöktü, içinden yürüdüğü ılık küllere oturdu ve ağladı.

On gün sonra, Spokane Beynelmilel yeniden işlemeye başlayınca Grainier trene binip Britanya Kolumbiyası'ndaki Creston kasabasına kadar gitti ve aynı günün akşamında bir zamanlar yuvası olan vadiden geçerek yeniden güneye döndü. Alevler vadinin her iki yakasına da tırmanmış ve dağların diğer tarafında yarı yolda durmuştu, Grainier'in dikkatle dinlediği haberlere bakılacak olursa. Vadiyi bir baştan bir başa yakıp geçmişti, tıpkı hendekte yakılan kamp ateşi gibi. Bütün hayatı boyunca Robert Grainier, güneş kavuşurken gördüğü o yanmış vadiyi tüm canlılığıyla hatırlayacaktı; bütün hayatı boyunca uyanırken gördüğü en düş kılıklı şey: tepedeki son ışıkların parlak pastellikleri; yüksekte bembeyaz birtakım bulutlar, vadinin ötesindeki gün ışığını yakalayan; damar damar gri ve pembe olan diğerleri ve Bussard ve Queen dağlarının zirvelerine sürtünen en alçaktakileri ve bu muhteşem göğün tam altında kara vadi; içinden muazzam bir sesle geçen tren ama yine de bu ölü dünyayı uyandırmaktan aciz.

Creston'dan gelen haberler korkunçtu. Moyie Vadisi'ndeki yangından kaçan tek bir kişi görülmemişti orada.

Grainier birkaç hafta kuzeninin evinde kaldı, öyle biçare bir halde; tabii olan üzüntüsüyle hastalanmış, içinde bulunduğu durumdan aklı karışmıştı. Karısıyla küçük kızını kaybettiğini anlamıştı ama bazen Gladys ile Kate'in yangından kaçmış olabileceğine ve onları buluncaya kadar dünyada her yeri araması gerektiğine dair bir düşünce kaplıyordu her yanını, tıpkı önü alınmayan bir ordu gibi her yanını kaplıyordu. Her gece kâbuslarla uyanıyordu: Gladys kapkara olmuş ormandan evlerine geliyordu, üzerinde dumanları tüten çaputlar oluyordu ve kızlarını tutuyordu

kucağında; evde hiçbir şey bulamıyordu ve bu yokluğun içinde ağlayarak duruyordu.

Eylül ayında, yangından otuz gün sonra Grainier bir çift at ile bir araba kiralayarak nehir yukarı bir yığın malzeme götürdü; niyeti kendi arazisinde bir barınak kurmak ve kış boyunca ailesinin dönmesini beklemekti. Bazılarına göre bu pek aklı başında bir plan olmayabilirdi fakat bunu yapmak onun aklını yeniden başına toplamasına neden olmuştu. Kalıntıların arasına girer girmez gönlündeki kederin karardığını ve arındığını hissetti; sanki bu keder bütün o umut dolu çılgın düşünceleri barındıran gerçek bir nesne topağıymış da yanıp gitmiş gibi. Bazı yerlerde öyle derin kül öbeklerinden geçiyordu ki kış zamanındaki kar yığınları gibi yolun nerede başlayıp nerede bittiğini ayırt edemiyordu. Sadece hayvanların en hızlıları ve kanatlıları böyle coşmuş bir yangından kaçabilirdi.

Bu viranede, kokusu nedeniyle zar zor nefes alarak birkaç mil dolaştıktan sonra pes ederek yaşamak için kasabaya döndü.

Sonbahar anca girmişti ki Spokane'den birkaç iş adamı, Meadow Creek'in küçük demiryolu kampında bir otel inşa ettiler. Bahar geldiğinde varını yoğunu kaybetmiş birkaç aile yeniden Moyie Vadisi'nde bir hayata başlamak için döndü. Böyle bir şey yapmak daha önce Grainier'ın aklına gelmemişti ama mayıs ayında nehrin kıyısına kamp kurup benekli alabalık avlamaya, Kanadalıların kuzugöbeği dedikleri, yangınla tahrip olmuş topraktan biten nadir ve çok lezzetli mantarları toplamaya başladı. Kuzeye doğru birkaç gün ilerleyince Grainier kendisini eski evinden bağırsalar duyabileceği bir mesafede buldu ve Gladys ile suya gidip gelirken yollarını bulmak için hep kullandıkları sel yatağından yukarı tırmandı. Şu topyekün ölümden daha şimdiden ne kadar fazla filiz ve çiçek çıktığına bakıp şaşırdı.

Kulübelerinin olduğu yere tırmandı ve kulübenin tek bir izine, eski hayatından tek bir işarete rastlayamadı; sadece ladinlerin

kararmış sivri çıkıntılarının etrafını çevirmiş olduğu karanlık bir toprak parçasından ibaretti burası. Kulübe yanıp bitip kül olmuştu; dibine kadar öylesine yanmıştı ki külleri etraftaki diğer kül tabakasına tamamen karışmış, karların ağırlığıyla sıkışmış, karlar erirken de toprağa karışıp gitmişti.

Ayakları, bir böceğin bacakları gibi yamulmuş haldeki odun sobasını yan yatmış bir halde buldu. Sobayı düzeltti, sapından tutup açmaya çalıştı. Menteşeler yerinden çıktı, kapak yere düştü. İçinde iri bir parça huş kütüğü vardı, doğru dürüst yanmamıştı bile. "Gladys!" dedi yüksek sesle. Sevdiği her şey kül olmuş etrafa dağılmıştı ama işte burada Gladys'in dokunduğu, tuttuğu bir şey vardı.

Yerdeki pişmiş çamuru karıştırarak aradı ama tanıyabildiği bir şeye rastlamadı. Külleri ayağıyla karıştırdı; kulübenin duvarlarını yaparken kullanmış olduğu iri çivilerden birine tekme attı ama diğerlerini bulamadı.

İncillerinden de bir emare yoktu. Yüce Rabb'ının kendi Kelamını bile koruyamamış olması Grainier'a, Allah'tan bile daha güçlü bir yangının buraya geldiğini ispatlıyordu.

Bir sonraki haziran ve temmuzda burayı da ot kaplayacak, her yer yeşillenecekti. Daha şimdiden küllerin arasından banks çamı filiz vermiş, otuz santim kadar boy atmıştı, üstelik düzinelercesi. Aklına zavallı minik Kate düştü ve yine kendi kendine yüksek sesle konuştu: "Kate filiz bile veremedi."

Grainier bereketi kaçan bu toprakta hemen hemen tek yaratığın kendisi olduğunu düşünmüştü. Fakat eski evinin bulunduğu yerde durmuş yüksek sesle konuşurken uzak zirvelerdeki kurtların kendisine cevap verdiklerini işitti; bunlara başkaları da cevap verdi, sonunda bütün vadi bu seslerle doluncaya kadar. Etrafta kuşlar da vardı, belki eşelenip yiyecek aramıyorlardı ama yangınlığın üzerinden uçup geçerken kısa bir süreliğine dinlenmek için konuyorlardı.

Gladys, ya da ruhu, yakınlardaydı. Üzerine, Gladys veya bebeğe, ya da her ikisine birden ait bir şeyin buralarda bir yerlerde olduğuna ve bulması için onu beklediğine dair bir his gelmişti. Ne olabilirdi? Belki de Gladys'in aldığı kırmızı kutu içindeki çikolatalardı, hani beyaz kâğıttan külahlara yerleştirilmiş çikolatalar. Delice bir düşünceydi ama bu düşünceye karşı koymaya kalkmadı. Haftada bir kere Gladys ile minik kızı bu çikolatadan birer parça emerlerdi. Birdenbire o beyaz külahları gördü etrafına saçılmış bir halde. İçlerinden birine doğrudan bakacak olsa, yok oluyordu.

Hava kararmaya başlayınca, Grainier battaniyesine sarınarak nehir kıyısına yattığı zaman gözünün ucuna hızla hareket eden bir şey takıldı, nehir boyunca uçan bir şey. İyice bakınca karısı Gladys'in beyaz başlığının tepesinden süzülüp gittiğini gördü. Öylece süzülüp gitmişti.

Bu kampta haftalarca kalmaya devam etti, bekledi, şu başlık ve çikolatalar gibi daha bir sürü şey görebilmeyi umdu – ne kadar çok şey gelebilecekse o kadarı gelsin diye bekledi. Ayrıca bu yerde imkânsız şeyler görüp bunları beğendiği sürece, bal gibi kendi kendisiyle yüksek sesle de konuşabilirdi. Her gün kendisini derin bir iç geçirip şöyle derken buluyordu: "Çok berbat bir vaziyet!" Bu kadar fazla iç geçirmemek için kalkıp bir şeyler yapmasının doğru olduğuna kanaat getirmişti.

Bazen Kate'i, o güzeller güzeli minik kızını düşünürdü ama fazla değil. Onunkisi o kadar da hüzünlü bir hikâye sayılmazdı. Hayatına başlamak şöyle dursun, daha gözlerini bile açmamış sayılırdı.

Bütün yazı Meadow Creek'teki dükkândan almış olduğu tereyağı ile pişirdiği kurutulmuş kuzugöbeği mantarı ve taze alabalık yiyerek geçirdi. Bir süre sonra bir köpek çıkageldi; kızıl tüylü, küçük bir dişi köpek. Köpek onunla kaldı; o zaman kendi kendine konuşurken köpeğe yakalanmaktan utanarak bunu konuşmayı

bıraktı. Meadow Creek'ten biraz branda bezi ve ip aldı; daha sonra da dişi bir keçi alıp yürüye yürüye onu kampa getirdi; köpek biraz temkinli yaklaşarak bu yeni misafiri uzaktan takip ediyordu. Bu dişi keçiyi kendi derme çatma barınağının yanına bağladı.

Birkaç gününü dere boyunda bulunan, yangının daha az yaktığı koyaklarda geçirdi, kutu gibi bir çardak örmek için söğütlerin kırbaç misali uzayan sürgünlerini topladı. Köpeğiyle birlikte Meadow Creek'e yürüyüp dört tavuk ve onları hizaya sokması için bir de horoz aldı; bunları eve kadar un çuvalı ile taşıyarak bu çardağın içine tıktı. Arada sırada bir iki günlüğüne dışarı salıyordu, tavuklar gizlice bir yerlere yumurtlamasınlar diye sık sık içeri kapatıyordu onları; aslında bu tahribat içerisinde yumurtaları bile gizleyecek bir yer bulunabileceğinden değil ya.

Küçük kızıl köpek keçinin sütü ve balık kafalarıyla, bir de Grainier'ın tahminine göre yakalayabildiği ufak tefek şeylerle besleniyordu. Paşa gönlü isterse insana çok güzel yoldaşlık yapıyordu ama zaman zaman günlerce avarelik edip gelmediği de oluyordu.

Toprak hayvan otlatmak için bir şey bitmeyecek kadar çıplak olduğundan Grainier, keçisini de tavukları beslediği yumurta yemiyle besliyordu. Bu çok pahalıya mal olmaya başlamıştı. Eylül ayındaki ilk dondan sonra keçiyi keserek etinin çoğunu şerit şerit kuruttu.

Yılın ikinci donundan sonra birkaç hafta içinde horoz da dahil bütün tavukları boğazlayıp, haşlayıp pişirdi ve sonunda köpekle birlikte hepsini yediler. Sonra Meadow Creek'e gitmek için buradan ayrıldı. Kendi derme çatma barınağından başka bir yapı inşa etmemiş, hiç bahçe yapmamıştı.

Ayrılmaya hazırlanırken geleceği köpeğiyle tartışmaya başladı. "Kasabada köpek bakmak bana göre değil," dedi hayvana. "Ama bana öyle geliyor ki sen birazcana yaşlısın ve bence yaşlı ve de ihtiyar bir köpek bu dağlarda böyle bir başına kışı falan çıkaramaz." Küçük dişi köpeğe onu trenle yirmi, otuz mil kadar ötedeki

Bonners Ferry'ye götürmek için fazladan bir beş sent daha ödeyeceğini söyledi. Fakat belli ki bu, köpeğin hoşuna gitmemişti. Meadow Creek'teki perona gitmek için kalan birkaç parçasını topladığı gün küçük kızıl köpeği etrafta bulmak mümkün olmadı; o da köpek olmadan ayrıldı.

Bir sene önce Robinson Boğazı'nda yaptığı kısa iş, kışı Bonners Ferry'de geçirmesine imkân verecek kadar para kazandırmıştı ona ama bu süreyi daha da uzatmak için Grainier, Büyük Kuzey Demiryolları'na, bağı iki dolar yetmiş beş sente bin bağ odun satmak için bir anlaşma yapan Williams adında bir adam için saati yirmi sente çalışmaya başladı. Bütün gün boyunca çektiği zahmet onunla birlikte yedi adamı da bütün gün boyunca terletiyordu, üstelik o kışın yıllardır görülmediği kadar soğuk olmasına rağmen. Kootenai Nehri öyle donmuştu ki bir gün hep birlikte, tren vagonlarının işçiler kesip kırsın diye getirdiği karaçam ve huş kütüklerinin bulunduğu araziden, iki yüz büyükbaş hayvanlık bir sürünün buz tutmuş nehirden karşıya geçirilişini seyretmişlerdi. Bomboş beyaz satıh üzerinden ilerlerken karlı bir sis kaldırmışlardı ayağa; önce onları içinde saklayan, sonra nehir kıyısının bütün kuzeyindeki dünyayı kaplayan, en sonunda da güneşi ve gökyüzünü gözlerden gizleyecek kadar yükselen bir sis.

O martın sonlarına doğru Grainier Moyie Vadisi'ne, evinin olduğu yere döndü; bu kez yanında bir araba dolusu erzak götürmüştü.

Orman kalıntılarının olduğu yerlere hayvanlar dönmüştü. Grainier iri, yavaş, kum rengi bir kısrağın çektiği arabayı kullanırken, salkım salkım kavuniçi renkli kelebek kümeleri, kararmış mor renkli ayı pisliklerinin üzerinden infilak edercesine kaçışıyor, ağaçları olmayan yapraklar gibi büyülü bir görüntüyle titreşerek kanat çırpıyordu. Çamurlu yoldan insandan çok ayı geçmiş, tam yolun ortasından ilerleyen izler bırakmıştı; yazın sonlarında, Grainier'ın kararmış yamaçlara daha şimdiden

yayılmaya başladığını gördüğü alçak yabanmersini kümeleri arasında yiyecek arayacaklardı.

Nehir kenarındaki eski kamp yerine, çadır bezinden derme çatma barınağını yaptıktan sonra beş düzine yanmış huş ağacı kesmeye gitti; hiçbirinin eni kendi baş çevresinden daha geniş değildi. Bir ev yapmak için tek başına çalışan bir adamın kendi kafası genişliğinde kütüklerle baş edebileceğine dair yaygın olan kanaat nedeniyle böyle hareket etmişti. Kütükleri kiralık atıyla evin bulunacağı açıklığa dizdikten sonra kullandığı araç gereci Bonners Ferry'deki ahıra götürmesi ve Meadow Creek'e dönen trene atlaması gerekiyordu.

Eski evine tekrar vardığı zaman –artık yeni eviydi– çalışırken görememiş olduğu şeyi şimdi görmesi bile birkaç gününü almıştı: Bahar gelmişti; hava güneşli ve çok güzeldi; Moyie Vadisi, yangının karanlığına tezat oluşturacak şekilde bir sürü yeşilini seriyordu gözler önüne. Etrafındaki toprak iyileşiyordu. Yakıotları ve banks çamları dizüstüne geliyordu. Rüzgâr estiğinde çamların hardal rengi, pusu vadi içinde bir yerden bir yere sürüklenip duruyordu. Bu biten yeşillikleri söküp çıkarmasaydı açtığı alan yeniden orman olacaktı.

Kulübesini beş buçuk metreye, beş buçuk metre yaptı. Kulübenin sınırlarını çizdi, donma hattının altına inebilmek için temelini diz boyu kazdığı yere taştan attı. Kütükler birbirlerine iyice otursunlar diye ölçüp biçip güzelce yonttu, çıkıntılarını düzeltti, daha yükseğe koyacaklarına sırt vererek yerine yerleştirdi. Bir ay içinde dört duvarı neredeyse iki buçuk metre yükseltmişti. Pencereler ile çatıyı daha sonraya, kereste alabileceği bir zamana bıraktı. Yağmurdan korunmak için çadır bezini doğu kısmı üzerine attı. Kütükleri sıyırmak zorunda kalmamıştı çünkü yangın bunu onun adına yapıvermişti. En iyi dayanan ağaçların yangın geçirmiş ağaçlar olduğunu duymuştu ama kulübe çok kötü kokuyordu. Kulübenin toprak zemininde yığınlar halinde banks çamı

iğnesi yakarak kokunun evsafını değiştirmeye çalıştı; bir süre sonra da bunu başardığını hissetti.

Haziran ayının başında kızıl köpek ortaya çıktı, kulübenin bir köşesine yerleşerek epey kurda benzeyen dört yavru doğurdu.

Meadow Creek'teki dükkâna indiğinde Bob isimli bir Kootenai Kızılderili'sine bu gelişmeden bahsetti. Kootenai Bob içki içmeyi her zaman reddeden, tıpkı Grainier gibi sık sık kasabadaki işlerde çalışan sağlam bir adamdı ve birbirlerini yıllardır tanırlardı. Kootenai Bob, köpeğin yavruları kurda benziyorsa bunun oldukça tuhaf olduğunu söyledi. Kootenailer kurt inlerinde sadece tek bir çiftin yavruladığına inanıyormuş – sürüdeki erkek kurtlardan biri hariç hiçbirini çiftleştiremezmişsin, bir tek sürünün reisi çiftleşirmiş. Sürünün reisinin yavrularını taşıması için seçtiği dişi kurt da sürüde kızışan tek dişi olurmuş. "Yani ben söyleyeyim," dedi Bob, "o yüzden senin avare avare gezen köpeğinde bir damla bile kurt kanı olamaz." Peki ama ya tam kızıştığı sırada bir kurt sürüsüyle karşılaştıysa, diye meraklandı. Grainier, o zaman kral kurt üzerine binmiş olamaz mıydı, hani bir değişiklik olsun diye. "Öyleyse belki, belki," dedi Bob. "Olabilir. Belki de kurttan köpeklerin olmuştur. Belki de kendine bir sürü başlatabilirsin Robert."

Küçük köpek sütten kesince yavruların üçü hemen ayrıldı ama biri, biraz dengesiz olan bir erkek kaldı; annesi ona göz yumuyordu. Grainier bu köpeğin bir kurttan olduğuna emindi ama bazıları Britanya Kolumbiyası'ndaki Selkirk Dağları kadar uzakta olan kurt sürüleri alacakaranlıkta birlikte şarkılarını söylemeye başladığında o bir kere bile gıkını çıkarmamıştı. Hayvana tabiatının öğretilmesi gerektiğini hissetmişti Grainier. Bir akşam köpeğin yanına yere oturup ulumaya başladı. Pembe dili aptalca bir ifadeyle kapalı ağzından biraz dışarı sarkmış küçük yavru ise sadece kıçının üstüne oturup duruyordu. "Kendi tabiatına münasip şekilde büyümüyorsun, diğerleri uluyunca senin de uluman lazım," dedi

melez köpeğe. Grainier ayağa kalkıp doğruldu ve koyaktan öteye uzun ve hüzünlü bir şekilde uludu; alçak akan sakin nehrin ötesini, gecenin çökmesine bu kadar yakın bir zamanda karşı tarafı pek göremiyordu bile... Yavrudan tık yoktu. Fakat bundan sonra Grainier ne zaman alacakaranlıkta kurtları duysa başını arkaya atıp gücü yettiğince uludu çünkü bu ona iyi geliyordu. Gönlünde birikmeye başlamış olan ağır bir şeyleri söküp atıyordu; Britanya Kolumbiyası kurtlarının korosuyla yaptığı bu akşam programından sonra kendini kaygısız hissediyordu, içi ısınmış gibi oluyordu.

Kootenai Bob'a bu gelişmeyi anlatmaya çalıştı. "Uluyorsun, öyle mi?" dedi Kızılderili. "Al bakalım, bak şimdi. Böyle olurmuş, şöyle derler: Hayatta insanı terbiye edemeyecek tek bir kurt bile yokmuş."

Yavru köpek sonbahardan önce yok oldu; Grainier hududu geçip Kanada'daki kardeşlerine ulaşmıştır inşallah diye düşündü ama yine de aklına en kötüsü geliyordu: Ya atmacalara, ya da kır kurtlarına yem olduğu.

Yıllar sonra –1930 yılında– Grainier Kootenai Bob'u tam da Kızılderili'nin öldüğü gün gördü. O gün Kootenai Bob hayatında ilk kez sarhoş olmuştu. Sınırın öte yanından, Britanya Kolumbiyası'ndan gelen mevsimlik ırgatlardan bazıları limonata ile birayı karıştırıp bir sürahi shandy hazırlayarak onu içmeye ikna etmişlerdi. Limon suyunun kuvvetinin biranın bütün etkisini yok edeceğinden bunu fütursuzca içebileceğini söylemişlerdi; Birleşik Devletler'de on yıldan fazla bir zamandır içki yasağı olduğundan ve içkinin hâlâ serbest olduğu Kanada'dan gelen insanların alkol konusunda uzman olduğu kabul edildiğinden Kootenai Bob onlara inanmıştı. Grainier akşama doğru Bob'ı Meadow Creek'teki otelin önündeki bir sıranın üzerine oturmuş halde, bacakları içi bira dolu (bu vakitte artık limonatadan eser yoktu) iki galonluk bir tencereye sarılmış, tencereden susuz bir köpek gibi diliyle içerken bulmuştu. Kızılderili bütün öğleden sonra durmadan içmiş,

durmadan üzerine işemiş ve artık konuşamaz hale gelmişti. Hava karardıktan sonra bir ara oturduğu yerden ayrılmış, tren yolundan yarım mil kadar gitmeyi başarmış, orada da baygın bir halde traverslerin üzerine uzanmış ve üzerinden birkaç tren geçmişti. Ertesi gün akşamüzerine doğru buraya konan kargaların fazlalığı birinin merakını celbedinceye kadar üzerinden dört veya beş tren geçmişti. O zamana kadar Kootenai Bob gidiş yönüne doğru çeyrek millik bir alana yayılmıştı. Bunu izleyen birkaç gün boyunca kendi ahalisinden birkaç kişinin rayların kenarındaki çıplak topraklar üzerine iki büklüm eğilmiş, kargaların gözünden kaçmış ne kadarcık et, kemik ve kumaş emaresi varsa bunları bulup çok güzel boyanmış deri keselerin içine topladıkları görülmüştü. Belli ki bunları yaraşır bir merasimle gömebilecekleri bir yerlere götürmüşlerdi.

5

Tam Grainier, yaşadığı fasılalarda bir ritim olduğunu fark ettiğinde, yani yazları Washington'da, ilk ve sonbaharları kulübesinde ve kışları Bonners Ferry'de geçirmesinde bir ritim olduğunu fark ettiğinde aynı zamanda bunun devamının pek mümkün olamayacağını da müşahede etmeye başladı. Bu, ikinci kulübesinde kalmaya başlamasından bir dört yıl kadar sonraya denk geliyordu.

Yaz aylarında kazandığı para bütün yılı geçirmesine yetiyordu ama aslında bir oduncu olarak yaratılmamıştı. İlk başlarda dinlenip toparlanmak için kış aylarına ne kadar ihtiyacı olduğunu fark etmişti; sonra kış aylarının onu iyileştirebilecek kadar uzun olup olmadığından emin olamamaya başladı. İki dizi de ağrıyordu. Kollarını gerdiğinde iki dirseği de gürültüyle kütürdüyordu ve yanlış tarafa hareket ettirdiğinde sağ omuzu takılıyordu; çoğu sabah iskeletinde hissettiği genel ve şiddetli bir sertlik yavaşça kendiliğinden geçiyor, akşamüzerleri ise bir makine gibi iş çıkarıyordu ama artık otuz beş yaşını geçeli çok oluyordu, kırka yaklaşmıştı ve işin aslı, ormanda pek de bir işe yaramıyordu.

1925 yılında, nisan ayı geldiğinde Washington'a gitmek için kasabadan ayrılmadı. O günlerde kasabada isteyen herkese yetecek kadar iş vardı. İçinden eve yakın bir yerlerde kalmak gelmişti ve bu arada da eline bir çift at ile bir araba geçmişti – aslında biraz hüzünlü bir olay nedeniyle. Araba Bay ve Bayan Pinkham'e aitti, Highway 2'de bir torna atölyesi işleten Bay ve Bayan Pinkham'e. Pinkham'lerin arabasına mısır unu çuvallarını yüklerken, herkesin

Hank diye bildiği torunları Henry'ye yardım etmeyi kabul etmişti; Hank yirmili yaşlara anca gelmiş ama yirmi beşinden küçük olduğu her halinden belli olan iri yarı bir gençti. Bu işi, testeresinin sapını vidalatmak için uğradığı zaman, bu hizmete karşılık olarak yapmıştı. Daha ilk iki çuvalı yüklemişlerdi ki Hank üçüncü çuvalı omzundan ambarın toprak zeminine atarak, "Bugün acayip başım dönüyor," dedi ve bir çuval yığının üzerine oturup şapkasını çıkardı, yana devrildi, öldü.

Grainier seslenince dedesi telaşla dükkândan geldi, hemen oğlanın yanına giderek, "Ah. Ah. Ah," dedi. Olanları kavrayamadığından ağzı açık kalmıştı. "Gitti mi, gitti değil mi?"

"Bilmiyorum beyim. Tam emin değilim. Yere oturdu, devrildi. Şikâyet bile etmedi halinden hatta," dedi Grainier adama.

"Gidip yardım getirmelisin," dedi Bay Pinkham.

"Nereye gideyim?"

"Anneyi çağırmam lazım," dedi Pinkham, yüzünde bir dehşet ifadesiyle Grainier'a bakarak. "Evde."

Grainier ölü çocukla kaldı ama yalnızlarken ona hiç bakmadı.

Yaşlı Bayan Pinkham çırpına çırpına geldi ambara, "Hank? Hank?" dedi ve iyice eğilip torununun yüzünü elleri arasına aldı. "Gittin mi?"

"Gitmiş, değil mi?" dedi kocası.

"Gitmiş! Gitmiş!"

"Gitmiş Pearl."

"Allah aldı artık onu yanına," dedi Bayan Pinkham.

"Ya Rabb'im bu oğlanı bağrına al..."

"Sen bunun olacağını ne zamandır biliyordun!" diye ağladı yaşlı kadın.

"Kalbi çok kuvvetli değildi," diye açıkladı Bay Pinkham. "Bunu insan fark ediyordu onda. Sadece bu kadarını biliyorduk."

"Yazgısı kalbindendi," dedi Bayan Pinkham. "Ne zaman baksa görüyordu insan bunu."

"Evet," diye kabul etti Bay Pinkham.

"O kadar tatlı, o kadar iyiydi ki," dedi Bayan Pinkham. "Daha gencecikti. Daha gencecikti!" Hiddetle ayağa kalktı, sert adımlarla ambardan çıktı, yolun –U.S. Highway 2'nin yani– kenarına kadar gitti ve durdu.

Grainier ölmüş insan görmüştü ama ölen birini hiç görmemişti. Ne söylemesi gerektiğini, ne yapması gerektiğini bilemedi. Hem gitmesi gerektiğini hissediyordu hem de kalması.

Bay Pinkham Grainier'dan bir şey rica etti; karısı bulutlar ve güneş ışığının vahşi bir karışımı altında avluda şaşkın bir halde beklerken adam evin gölgesinde duruyordu. Bu mesafeden bakınca bir çocuk kadar genç ve aynı zamanda çok da güzel görünüyor gibi gelmişti Grainier'a. "Onu Helmer'ın yerine götürür müsün?" Helmer mezarlıktan sorumluydu ve genellikle berberin çırağı Smithson ile birlikte ölüleri gömmek için hazırlıyorlardı. "Zavallı Hank'i arabaya koyarız. Arabaya koyarız, sen de alıp götürüverirsin, götürmez misin? Ben de ninesini teselli edeyim. Aklı başından gitti kadının."

Ağırlaşmış ölü oğlanı cebelleşerek arabanın üzerine çıkardılar; epey bir uğraştıktan sonra iki uzun kalasın yardımına başvurmuşlardı. Kalasları arabanın yatağına dayayarak ölüyü, sonunda araca yatırıncaya kadar tekrar ve tekrar çevirip yuvarladılar. "Ah—ah—ah—ah—" diye nida ediyordu dede her bir itişte. Grainier'a gelince, o birkaç yıldır kimseye dokunmamıştı; bu durumun tuhaflığını bir yana bırakacak olursak bile bu unutulmayacak, tekrar tekrar anlatılacak bir tecrübeydi. Grainier Pinkham'in bir çift yaşlı kısrağını dehleyince atlar da ölü Hank Pinkham'i, Helmer'ın mezarlığına doğru taşıdılar.

Oğlanı kendisinden aldıktan sonra Helmer'ın da Grainier'dan bir ricası oldu. "Eğer Troy'daki hapishaneye bir tabut götürüp, Main'deki depodan bir yük kereste alıp, bunları benim için Leona'ya götürürsen iki iş için sana ayrı ayrı para öderim. Birinin

parasına iki iş. Yok, şimdi düşündüm de," dedi, "tek iş için çift para mı, böyle olacak, değil mi beyim?"

"Olur, bana fark etmez," dedi Grainier ona.

"Her mil için sana beş sent vereceğim."

"Pinkham'lerde durup onlarla bir pazarlık etmem lazım. Bir kâr elde edeceksem bir milde yirmi sent olmalı."

"Peki madem. On sent ama bu son!"

"Biraz daha lazım."

"Bütün iş için altı dolar."

"Kâğıt kalem lazım. Kâğıt kalem olmazsa rakamlarla baş edemiyorum."

Ufak tefek cenaze levazımatçısı istediklerini getirdi ve birlikte altı buçuk doların adil olduğuna karar verdiler.

Grainier sonbaharın kalanında, hatta kışın ortalarına kadar atları ve arabayı Pinkham'lerden kiraladı, kısrakların da sahiplerinin ahırında kalmasını sağladı; kendisi de her çeşit eşyayı taşımakla meşgul oldu. Aldığı işlerin çoğu onu Highway 2 üzerinde doğu ve batıya doğru, buradaki demiryolu yakınlarına ulaşamayan küçük cemaatler arasında götürüp getiriyordu.

Bu işlerin bir kısmı onu Kootenai Nehri boyunca götürüyordu; nehir boyunca yolculuk etmek de hep aklına ölmek üzere olan o bumerang William Coswell Haley'yi getiriyordu. Yıllar geçtikçe Grainier'ın adama yardım etmediği için duyduğu pişmanlık azalacağına artmıştı. Zaman zaman, neredeyse ölmesine vesile olacağı Çinli demiryolu işçisini de düşünüyordu. Düşüncesi bile kalbini sıkıştırıyordu. Adamın, intikamını Kate ile Gladys'in yanıp kül olmalarına neden olan bir beddua ile aldığından emindi. Bu cezanın çok fazla olduğuna inanıyordu.

Fakat özellikle taşımacılık işi o güne kadar yaptığı işlerin en iyisiydi; sanki bir müsamereye ya da komşularının budalalıkları ve çabalarından mürekkep bir cümbüşe davetiyeydi. Grainier

hayatının en iyi zamanlarını yaşıyordu. Pinkham'lerle, atları ve arabayı taksitle üç yüz dolara almak için bir anlaşma imzaladı.

Kararını verdiği zaman bölgeye otuz santimden fazla kar yağmıştı bile ama o birkaç hafta daha taşımacılık işine devam etti. Aşağılarda kış pek de fena sayılmazdı ama yukarı kısımlar tamamen donmuştu ve Grainier'ın son işi Yaak Nehri Yolu'ndan yukarıdaki tepelerde bulunan Sylvanite isimli bir oduncu köyündeki meyhaneye gitmek olmuştu; bu köyün üzerindeki tepelerden birinde, tek başına çalışan madencinin biri, donmuş dinamitleri kulübesindeki sobasının üzerinde çözdürmeye çalışırken kendisini havaya uçurmuştu. Adam bar tezgâhında yatıyordu canlı canlı; konuşuyor, viskisini yudumluyor, köpeğini övüyordu. Köpeğinin yardım istemeye gitmesiyle hayatta kalabilmişti. Köpek yarım gün boyunca meyhanede herkesi o kadar rahatsız etmişti ki sonunda müdavimlerden biri hayvanın boynuna bir ip bağlamış, çeke çeke evine götürmüş ve sahibini kulübesinden geriye kalanlar içinde ağır yaralanmış, patlamadan sonra abuk sabuk konuşur halde bulmuştu.

Köpekler hakkında insanı hayrete düşüren şeyler Kootenai Nehri boyunca ve Panhandle'da anlatılırdı; kurtarma hikâyeleri, yaptıkları numaralar, süper köpek zekâsının başarıları, insan gibi anlayışlı olmaları falan. O yılın son işi olarak Grainier kendi köpeği tarafından silahla vurulmuş olan bir adamı Meadow Creek'ten Bonners'a taşımayı kabul etmişti.

Köpeğin vurduğu adam Grainier'ın bildiği biriydi, bu bölgeye gelip giden, Spokane Beynelmilel'in bir bilirkişisi, Peterson adında, aslen Virginia'lı bir adam. Peterson'ın patronu ve arkadaşları bekleselerdi adamı ertesi sabah bir trene bindirebilirlerdi ama o vakte kadar dayanamayacağını düşünmüşlerdi; o yüzden Grainier battaniyeye sarılı adamı rahat etsin diye içi talaş dolu yarım düzine çuval üzerinde yarı oturur bir vaziyette Moyie Nehri Yolu'ndan aşağıya taşıdı.

"Bir şey lazım mı?" diye sordu Grainier adama başlangıçta.

Grainier Peterson'ın uyuyakaldığını düşünmüştü. Ya da daha kötüsünü. Ama bir dakika geçmeden kazazede cevap verdi: "Yok. Mükemmel bir haldeyim."

O ayın başlarında buzlarda bir çözülme olmuştu. Tekerlek izlerinin olduğu yerlerdeki karlar ısınıp erimişti. Orman içlerinde çıplak toprak görünüyordu. Ama şimdi hava yeniden dondurucu bir soğuğa bürünmüştü ve Grainier içinden soğuktan ölmüş bir cesetle dönmemeyi temenni ediyordu.

İlk birkaç mil yolcusuyla pek konuşmadı çünkü Peterson'ın gençliğinde yaşadığı bir musibet nedeniyle yamru yumru bir kafası ve deli gibi bakan gözleri vardı; insan yüzüne zor bakıyordu.

Grainier adam hayatta mı değil mi anlamak maksadıyla ara sıra adamdan tarafa bakmak için kendisini zorluyordu. Güneş vadiden ayrıldıkça Peterson'ın deli gibi bakan gözleri ve sonra da tüm yüzü görünmez oldu. Şimdi ölecek olsa Grainier doktorun evinin iki yanındaki gaz lambalarının ışığına gelinceye kadar bunu anlamayacaktı muhtemelen. Hiç konuşmadan, sadece arabanın gıcırtısını, kısrakların nal takırtılarını ve yakındaki nehrin sesini dinleyerek neredeyse bir saat kadar gittikten sonra hava kararadı.

Grainier gölgelerden, huş ağaçlarının uzun ve ince siluetlerinden ve sarı renkli yarım ayın etrafına dizilen bulutlardan hoşlanmamıştı. Sanki hepsi içindeki çocuğu korkutmak için bir araya getirilmişti. "Beyim, öldünüz mü?" diye sordu Peterson'a.

"Kim? Ben mi? Yok. Canlıyım," dedi Peterson.

"Şey merak ettimdi de – yola devam edebilecek gibi misiniz?"

"Yani ölecek gibi miyim mi demek istiyorsun?"

"Evet beyim," dedi Grainier.

"Yok. Bu gece ölmeyeceğim."

"Güzel."

"*Benim* için daha da güzel, diyebilirim."

Grainier artık kendisini meraklandıran bir meseleyi açabilecek kadar sohbet ettiklerini düşündü. "Bayan Stout, şu sizin patronun karısı, oradaki. Dedi ki, sizi köpeğiniz vurmuş."

"Valla çok namuslu bir hanımdır – en azından benim bildiğim kadarıyla."

"Evet, bende de aynı intibayı uyandırdı," dedi Grainier, "ve bana sizi köpeğinizin vurduğunu söyledi."

Peterson bir dakika kadar sessiz kaldı. Kısa bir süre sonra öksürerek, "Sen de havada bir parça sıcaklık hissediyor musun? Sanki geçen haftanın ılık havası dönmüş de bizi yeniden bulmuş gibi?

"Bana pek öyle gelmiyor," dedi Grainier. "Şu sırttan dönünceye kadar hava günün ısısını muhafaza ediyor, o kadar."

Yükselmekte olan ayın altında yollarına devam ettiler.

"Neyse," dedi Grainier.

Peterson bir karşılık vermedi. Duymamış olabilirdi.

"Köpeğiniz gerçekten de vurdu mu sizi?"

"Evet, vurdu. Benim köpeğim beni, benim silahımla vurdu. Uf!" dedi Peterson, olduğu yerde dikkatlice kıpırdanarak. "Atlarını şu tekerlek izleri üzerinden biraz daha yavaş sürebilir misin beyim?"

"Benim için fark etmez," dedi Grainier. "Ama sana bir an önce bir hekimin bakması lazım, yoksa her şey olabilir."

"Pekâlâ. Atlı posta arabası gibi git o zaman, istiyorsan."

"Bir köpek, bir adamı nasıl vurur, hiç aklım almıyor."

"Ama vurdu."

"Tüfek mi kullandı?"

"Top değildi. Tabanca değildi. Tüfekti."

"Valla çok esrarengiz bir şey Bay Peterson. Nasıl oldu bu?"

"Nefsi müdaafaydı."

Grainier bekledi. Tam bir dakika geçti ama Peterson sessiz duruyordu.

"Ama yetti artık," dedi Grainier, oldukça rahatsız bir halde.

"Atları durduruyorum, siz de buradan sonrasını yürürsünüz, bu kadar bin dereden su getirecekseniz. Sizi vücudunuzda koca bir delikle kasabaya götürüyorum ve basit bir soru soruyorum, köpeğinizin sizi nasıl vurduğuyla ilgili, bana işçi barakalarında rast gelinecek cinsten, sorunun cevabını bilmeyen kereste herif numarası yapıyorsunuz."

"Pekâlâ!" Peterson güldü, sonra da gülmekten kaynaklanan ağrıyla inledi. "Köpeğim kendini müdafaa ederken beni vurdu. Önce ben *onu* vuracaktım, şu Kootenai Kızılderili'si Bob'un onun hakkında söylediklerinden dolayı ama ipinden sıyrılıp kaçtı. Yapacağım iş için onu bağlamıştım." Peterson öksürerek birkaç saniye kadar sessiz kaldı. "Savsaklamıyorum şu an! Sadece ağrı geçsin diye bekliyorum."

"Tamam. Ama neden Kootenai Bob'u bağlamıştınız, zaten Kootenai Bob'un bu işle alakası ne?"

"Kootenai Bob'u değil! Ben *köpeği* bağladım. Anlattığım bu olayla Kootenai Bob'un ilgisi alakası yok. O daha önceydi."

"Ama ben *köpek*, diyorum."

"Ve ben de *köpek* diyorum. Bağladığım *oydu*. İpten sıyrılıp kaçan da *o*. Ben köpeğe yaklaşamadım – ona doğru attığım her adımda, o da bir adım geri atıyordu. Aklımdakinin onun işini bitirmek olduğunu biliyordu; bu öldürme kararına da Kootenai Bob'un onun hakkında söylediği bir şey sonucunda varmıştım. Bu köpeğin bazı şeyleri *bildiğini* söylemişti – başına gelenlerden dolayı; Kızılderili Kootenai Bob bana onun hakkında bir şeyler anlatmıştı – yani hayvanın aniden olacakları *bilmeye* başladığını. O yüzden tüfeği namlusundan tutup benim yaşlı kuçuyu poposundan dürttüm sırnaşmaktan vazgeçsin diye... ve bom! Neye uğradığımı anlamadan kıçımın üstüne oturdum. Derken sırtüstü yatmışım, gökler de yanlış tarafa doğru benden uzaklaşıyor. Bay Grainier, vuruldum. Tam buradan!" Peterson sol omzu ve göğsündeki sargıları gösterdi. "Kendi köpeğim tarafından!"

Peterson devam etti: "Bunu, o kurtkız kişisiylen muhabbetini ilerlettiğinden yaptığını düşünüyorum. Tabii öyle birine kişi denilebilirse. Ya da ne bileyim işte. Yaratık denebilir ona, yani eğer gerçekten yaratılmışsa. Ama bu dünya üzerinde Allah'ın yaratmamış olduğu bazı yaratıklar da var."

"Muhabbet derken?"

"Evet. O köpeği geçen yaz bir akşam eve almıştım çünkü durmadan viyaklıyor ve sesini hiç kesmiyordu. İçeri alayım da bir daha beni rahatsız edecek olursa rahat rahat bir odunla döveyim istemiştim. Neyse, ertesi sabah kalkıp tıpkı ağaca tırmanan bir ayı gibi duvara tırmanıp pencereden çıkmış ve verandada bir ileri bir geri yürümeye başlamıştı. Sonra avluya çıktı, bir ileri bir geri, bir ileri bir geri, burada da yürüdü; sonra çıktı ormana daldı, on üç gün boyunca onu hiç görmedim. Tamam. Tamam – Kootenai Bob o günden sonra bir gün benim oraya uğramıştı. Onu tanır mısın? Adı Bobcat[3] bir şey bir şey; Dağı Yiyen Bobcat gibi bir şey işte, o Kızılderili isimlerinden biri yani. Gelir biraz para dilenir, bir tutam enfiye ister, biraz içecek su; her mevsim bir iki kere uğrardı. Bana şöyle dedi – senin de tahmin edebileceğin gibi: Buralarda kurtkızın görüldüğünü söyledi. Ona köpeğimi gösterdim, hayvanın on üç gün evden kaçtığını ve vahşi bir halde döndüğünü, döndüğünde neredeyse beni bile tanımadığını anlattım. Bob hayvanın suratına baktı, iyice eğildi yerlere kadar yani anlayacağın ve şöyle dedi: 'Bu köpeği vurmazsan yandın, yalanım varsa ne olayım. Köpeğin gözlerinin karasında o kızın suretini görüyorum. Bu köpek kurtlara karışmış Bay Peterson. Evet, bir daha dolunay olmadan bu köpeği vursan iyi olur yoksa o kurtkız kişisini evine alacak, kurtlara yem olacaksın, kanını da viski gibi içecek o kurtkız.' Sence korktum mu? Eh, korktum. 'Kanınla sarhoş olup yol boyunca koşup senin sesinle konuşacak Bay Peterson,' dedi bana.

3 (İng.) Kuzey Amerika vaşağı. (çn.)

'Yamuk yaptığın her bir kimsenin penceresine gidip senin sesinle konuşacak ve onlara yaptıklarını anlatacak.' Şimdi, bu kızı duymuşluğum vardı. O kurtkız yıllar önce bir kurt sürüsünün başında görülmüştü. Geçen Noel Seattle'dan ziyarete gelen Stout'un kuzeni onu görmüştü ve bacaklarının arasından kanlı bir şeyler sarktığını söylemişti."

"Kanlı bir şeyler mi?" diye sordu Grainier, iliklerine kadar dehşete düşerek.

"Bana ne olduğunu sorma. Bütün bildiğim kanlı bir şeyler. Ama bizim herif, Kootenai Bob yani, bunun doğumdan sonra sallanan döl eşi olduğunu düşünüyor, ya da rahminde parçalanmış bir nevi kurtçocuğun bir parçası. İsa'ya inandıklarını biliyor muydun?"

"Ne? Kimin?"

"Kootenailer – İsa'ya, meleklere, şeytanlara, ve yarıkurt insanlar gibi Allah'ın yaratmadığı tüm yaratıklara. Neredeyse duydukları bütün komik, cadımsı veya dini bütün şeye inanıyorlar. Kootenailer hayvanların insan olduklarını söylüyor. 'Kır kurdu kişisi', 'Ayı kişisi', yani böyle konuşuyorlar."

Grainier önündeki karanlığa bakıyordu dikkatle, kurtkızı görmekten korkarak. "Yüce Rabb'im," dedi. "Bir daha bu yolu gece geçme gücünü nasıl bulacağım bakalım."

"Dahasını da deyim mi? – Ben de artık bütün geceyi uyuyarak geçiremiyorum," dedi Peterson.

"Allah bana güç verecektir mutlaka."

Peterson burun bükerek homurdandı. "Bu kurtkız Allah'ın yarattığı bir yaratık değil ki. Kurtlar ile gayritabii bazı tutkuları olan adamlar sonucu ortaya çıkıyorlar. Sen hiç oğlanlarla olmadın mı; hiç bir inek dürtmüşlüğün yok mu?"

"Ne!"

"Küçük bir oğlanken hiç, bir kütüğe çıkıp da bir inek sevdiğin olmadı mı? Benim geldiğim yerde hep yaparlardı. Oralarda bu hiç de gayritabii sayılmaz."

"Nasıl yani bir inekten veya bir kurttan bebeği olabilir mi insanın? Sizin? Benim? Bir insanın?"

Peterson'ın sesi korku ve ihtirasla sulanmıştı. "Hava kararduğında, dolunay olduğunda diyorum, Allah'ın yaratmadığı yaratıklar var diyorum." Boğulur gibi bir ses çıkarttı. "Hey ya Rabb'im! – Öksürdüğümde içimdeki şu delik acıyor. Ama en azından bütün gece uyumaya çalışmak zorunda olmadığıma memnunun, kurtkızın ve sürüsünün peşime takılmasını beklemediğime memnunum."

"Peki ama Kızılderili'nin yap dediği şeyi yaptınız mı? Köpeğinizi vurdunuz mu?"

"Hayır. *O beni* vurdu."

"Ha," dedi Grainier. Kafası karışmış ve korkmuş olduğundan işin o kısmını tamamen unutmuştu. Her iki tarafındaki ormanı kollamaya devam ediyordu ama o gece gayritabii münasebetlerin dölü göstermemişti yüzünü.

Bir süre daha söylentiler devam etti. Şerif bu yaratığı gördüğünü iddia eden bir iki şahidi dinledi ve bunların samimi ve aklı başında adamlar olduğuna karar verdi. Anlattıklarından şerif bu yaratığın dişi olduğuna kanaat getirdi. İnsanlar bunun başka melez yavrular doğuracağından korkuyordu, daha çok kurtinsan; eninde sonunda Şeytan'ın bizzat şehvetini uyandıracak ve bu bölgeye daha günahkâr tesirler bırakacak daha çok canavar. Bilindiği kadarıyla batıl inançlara bağlı putperest kişiler olan Kootenailer tamamen Şeytan'ın ağına düşeceklerdi. Bu mesele kapanana kadar sadece ateş ve kan temizleyebilecekti vadiyi...

Fakat bunlar aylak dimağların kötü niyetli tahminleri idi. Seçim zamanı geldiğinde gümüş paranın şeytancıkları ile demiryoluna kurban gidecek araziler meselesi bütün dikkatlerini çeldi ve Moyie Vadisi etrafındaki tepelerde dolanan esrarengiz şeyler bir süreliğine unutuldu.

6

Düğünün üzerinden daha dört yıl geçmeden dul kalmış olan Grainier bir zamanlar evinin durduğu yerin altında, nehir kenarında derme çatma bir barınakta yaşıyordu. Yaktığı ateşi mümkün olduğu kadar gecenin ilerleyen saatlerine kadar canlı tutuyor ve genellikle de şafak sökünceye kadar da uyumuyordu. Düşlerinden korkuyordu. İlk başlarda Gladys ile Kate'i düşlüyordu. Sonra sadece Gladys'i. Ve en sonunda, birkaç ayını yalnız bir sessizlik içinde geçirdikten sonra Grainier sadece yaktığı ateşi görmeye başladı düşlerinde; tam uyumadan önce ateşi besleyişini – elinin ve ocak demiri gibi kullandığı sırığın kararmış kısmının siluetini. Ertesi sabah kalkıp da sırığın dibine kadar yanmış, gri küle dönüşmüş olduğunu görünce hayret ediyordu çünkü bütün gece boyunca sırığın yanışını düşünde gördüğünü sanıyordu.

Ve üç yıl sonra bile, ikinci kulübesinde, tam da birincisinin eskiden durduğu yerde yaşıyordu. Artık gece boyunca deliksiz uyuyabiliyordu ve genellikle düşlerinde trenleri görüyordu ve genellikle de özel bir treni: Trende oluyordu; kömür dumanının kokusunu alabiliyordu; yanından bir dünya akıp gidiyordu. Sonra, trenin sesi uzaklaşıp giderken o da bu dünyada duruyor oluyordu. Bu gördüğü şeylerdeki kırılgan tanıdıklık hissi, gördüklerinin çocukluğundan geldiği hissini veriyordu ona. Bazen uyanıyor, Spokane Beynelmilel'in sesinin vadiden uzaklaştığını duyuyor, düş görürken lokomotifin sesini duyduğunu fark ediyordu.

Yeni kulübesindeki ikinci kışında bir aralık ayında böyle bir düş onu uyandırdı. Tren o kadar kuzeye gitmişti ki artık sesini duyamaz olmuştu. O diğer dünyada bir çocuk olma fikri onu dehşete düşürdü ve bir türlü yeniden uykuya dalamadı. Karanlıkta kulübenin içine bakınmaya başladı. Artık yuvasının çatısını güzelce yapmış, pencerelerini yerleştirmiş, içine iki sıra, bir masa, bir de varilden soba koymuştu. Kızıl köpekle birlikte hâlâ yere serdikleri bir ot yatakta yatıyorlardı ama genel olarak bir zamanlar Gladys ve küçük Kate'le mutlu oldukları gibi bir yuva yaratmıştı. Belki de o anda, karanlıkta, kâbusundan sonra bu gerçeği anlaması çağırmıştı Gladys'i, gelip onu bir ruh olarak ziyaret etmesi için. Gladys kendisini göstermeden dakikalar önce Grainier onun etrafta dolaştığını hissetmişti. Gözleri kapalı bile olsa birisinin pencereden gelen ışığı bedeniyle kestiğini nasıl hissederse varlığını o kesinlikte hissedebilmişti.

Sağ elini yanında uzanmış yatan köpeğin üzerine koydu. Köpek ne havlamış ne de hırlamıştı ama Grainier ziyaret başlayıp hayalet kendisini oda içinde belirginleştirmeye başladığında hayvanın sırtındaki tüylerin kabarıp sertleştiğini hissetti; ilk başlarda sadece titreyen bir ışıltı gibi, hani sanki sönmek üzere olan bir mumun bir alevlenip bir kısılması gibiydi; sonra bir kadın biçimini aldı. Yumuşak ve titrek bir ışıltıyla parlıyordu; ışığı kırpıştı. Etrafındaki gölgeler çalkalandı. Titreyerek görünen gerçek olmasa da Gladys'ten başkası değildi işte – tıpkı beyazperdedeki gibi.

Gladys konuşmadı ama hissettiklerini yaydı etrafa: Bir türlü bulamadığı kızının yasını tutuyordu. Bebeği olmadan ne İsa'ya kavuşup uykuya dalabilecekti ne de İbrahim'in kucağında huzura erebilecekti. Kızı ruhların arasında diğer tarafa geçmemiş, burada yaşamın dünyasında oyalanmıştı, yanan bir ormanda tek başına bir çocuk. Ama orman yanmıyor, dedi Grainier ona. Ama Gladys duyamıyordu. Grainier'ın gözleri önünde Gladys son anlarını tekrar yaşıyordu: Orman yanıyordu ve yangının dumanı tepeden

aşağıya inerken alacağı birkaç parça eşyayı toplayarak bebeğini alıp kulübeden kaçacak sadece birkaç dakikası vardı. Yola çıktıktan sonra yanına aldığı her şey gitgide daha önemsiz göründü ve hararet onu nehre doğru iterken giyecekleri ve kıymetli şeyleri atmaya başladı. Uçurumun kıyısındayken sadece İncil'ini ve kırmızı çikolata kutusunu tutuyordu, her ikisini de koltuk altlarıyla vücuduna yapıştırmıştı; bebeği ise her iki eliyle göğsüne bastırmıştı. Bebeğini önlüğünün içine bağlarken eğilerek şekerle ağır kitabı ayaklarının dibine bıraktı; sonra bunları tekrar alabildi. Kayalıklı uçurumdan aşağıya inerlerken dengesini sağlamak için bir eline ihtiyacı vardı, çikolatalardansa İncil'i attı. Allah'a –Rabb-ül Âlemin'e– karşı lakaytlığının bu tezahürü... İşte onun mahvına sebep olan buydu. Sudan altı metre kadar yukarıda oynak bir taşa basarak taşı yerinden çıkarmış ve göz açıp kapayıncaya kadar aşağıdaki kayalar üzerine düşüp belini kırmıştı. Bacakları bütün hissini kaybetmişti; hareket edemiyordu. Çocuk emekleyerek ayrılıp kıyıda başının çaresine bakabilsin diye, her ne kadar kısa süreliğine de olsa kendini kurtarabilsin diye ancak önlüğünün düğümünü çözebilmişti. Su Gladys'i okşamaya başlamış, sonunda suyun nazikliğinden kaynaklanan gücü sanki onu içine çekmiş, adeta onu istemişti. Ve Gladys boğulmuştu. Nehrin oyup oluşturduğu su birikintilerinin birinden diğerine giden, kayaların arasında dolaşan bebek dağılan çikolataları toplamıştı. Suyun üzerine doğru uzanmış elli beş metrelik bir ladin yanarak uçuruma düşmüştü; yeşil iğne öbekleri, tutuşarak peşlerinden gelen dumanlarıyla havai fişekten yılanlar gibi kıvrılarak suya iniyor, alevlenmiş üst kısımları nehre değdikçe tıslıyordu. Gladys bunların yanından yüzüp geçti, artık suyun içinde değil de üzerindeydi, dünyadaki her şeyi görebiliyordu. Yuvasının padavrayla kaplı çatısı üzerindeki yosunlar kıvrılarak belli belirsiz tütmeye başlamıştı. Duvarlardaki kütükler gerilmiş ve koca fişekler gibi oldukları yerde patlıyorlardı. Sobanın yanındaki masada duran bir dergi kıvrıldı, karardı, alev aldı,

yukarı doğru sarmallar çizerek sayfa sayfa uçup gitti; bir yandan yanarken, bir yandan da halkalar çizerek. Kulübenin tek camlı penceresi patladı, perde etekleri kararmaya başladı; buharların yükseldiği mutfak lavabosunun üzerindeki rafta duran domates, fasulye, Kanada kirazı kavanozlarındaki balmumları eridi. Aniden kulübedeki bütün lambalar yandı. Masada, içi tuz dolu metal kapaklı kavanoz patladı ve tüm yapı tıpkı bir kibrit başı gibi tutuştu.

Gladys bunların hepsini görmüştü ve bunu Grainier'ın da bilmesini istedi. Geleceğini ölüm almıştı, bebeğini yaşam. Kate yangından kurtulmuştu.

Kurtulmuş muydu? Grainier bu haberi anlayamadı. Yoksa nehir aşağıda yaşayan bir aile küçük kızını kurtarmış mıydı? "Ama bunu nasıl yapabilirlerdi ki, kimsenin haberi olmadan? Böylesine garip ve talihli bir baht dönüşü gazeteler için harika bir hikâye olurdu – tıpkı İncil'deki gibi, hani Musa'ya olanlardaki gibi."

Yüksek sesle konuşuyordu. Ama onu duyacak Gladys neredeydi? Artık onun varlığını hissetmiyordu. Kulübe karanlıktı. Köpek artık titremiyordu.

7

Bundan sonra Grainier kulübede yaşamaya başladı, hatta kışları bile. Genellikle ocak ayı gelip de kar yükseldiğinde vadi ebedi bir sessizlikle dururdu sanki ama aslında trenlerin gümbürtüleri, uzaktaki kurtların koroları ve daha yakındaki kır kurtlarının insanı deli eden gevezelikleriyle dolardı bu sefer de. Bir de Grainier'ın ulumalarıyla; artık bunu bir eğlence yerine koymaya başlamıştı.

Göçüp gitmiş olan karısının hayalet biçimi bir daha ona görünmedi. Zaman zaman düşlerinde gördü onu, hatta onu yutan gürültülü alevleri gördü düşlerinde. Genellikle bu gümbürtülü düşlerin ortasında uyanarak kendisini gecenin bir yarısında vadiden yukarı tırmanan Spokane Beynelmilel'in gök gürültüsüne boğulmuş buluyordu.

Ama o öyle sadece ormanda yaşayan ve kurtlarla uluyan yalnız ve acayip, bekâr bir adam değildi. Kendisine sorsanız, bir başarı elde etmişti. Taşımacılıkta bir yerlere gelmişti.

Tekrar evlenmemiş olduğu için memnundu, gerçi bir eş bulmak da o kadar kolay değildi ama dul bir Kootenai onunla evlenmeye razı olabilirdi. Her şeyden evvel bir arazi edinip bir ev yapma keyfiyetini Gladys'e borçluydu. Gladys gönlünden ve düşüncelerinden hiç gitmediği için bir çift at ve arabanın getirdiği sorumluluklarla baş edebileceğini hissetmişti.

Kış aylarında kısrakları kasabada tutuyordu; neredeyse kendisiyle aynı hâl ve durumda ama bir arabayı taşıyacak kadar formda ve yeterince kuvvetli, kütük taşımaya alışık iki yaşlı at. Lazım

gelen aletleri almak için son bir yaz daha Washington ormanlarında çalışmıştı ve bunun son olmasından da pek bir memnundu. O sezonun başında, yerinden fırlayan bir dal çenesini dağıtmıştı; sol tarafını hiçbir zaman tam anlamıyla yerine oturtamamıştı bir daha. Yemeklerini çiğnemek acı veriyordu ve hayatı boyunca bir deri bir kemik kalmasını da buna borçluydu. Eklemleri paramparça olmuştu. Ne zaman arkasına ters taraftan uzanacak olsa, birisi ayağını kaburgalarına dayayıp kolunu çekip kurtarıncaya kadar sağ omzu taş gibi kilitleniyordu. "Çok fazla çekmek icap ediyor," diye izah ediyordu kendisine yardım edenlere ve sonunda koca eklem bir takırtı ve gulp diye bir sesle açılıncaya kadar "çok daha fazla –daha sert çek– sert çekmek lazım şimdi, daha da, daha da, iyice *çekmen* lazım..." deyip gözlerini kapatarak kemik işkencesinin karanlıklarına dalardı. Sağ dizi de gitgide daha fazla yana doğru yalpalar olmuştu; artık ona bir yükün diğer tarafındayken güvenmek tehlikeli olmaya başlamıştı. "Ben sobelendim artık, o yüzden beni işe almanın tehlikeli olacağını kabul ediyorum," dedi patronuna bir gün. İşten uzak durdu, tek görevi vasıfsız işçi kulübelerini yıkmak, işe yarar keresteleri ayırmaktı; bu zevksiz iş de bitince Bonners Ferry'ye geri döndü. Artık oduncu olarak işi bitmişti.

Büyük Kuzey Demiryolu'ndan Spokane'e gitti. Cebinde, bir çift at ve arabaya yetip de artacak neredeyse beş yüz dolarla Riverside Hotel'de bir odada kaldı ve yıllık panayırı ziyaret etti: Sadece yarım saat süren bir eğlenceydi bu çünkü panayır yerindeki ilk kararı yanlış bir karar olmuştu.

Alanın tam ortasına Alberta'dan gelmiş iki adam bir uçak park etmişti ve yolcu başına dört dolara göklere seyahat etme imkânı sunuyordu – oldukça yüksek bir ücretti bu ve pek yanaşan yoktu. Ama Grainier'ın içinden bunu mutlaka tecrübe etmesi gerektiği geçmişti. Genç pilot takması için ona bir çift pilot gözlüğü verdi ve iterek uçağa bindirdi. Pilot en fazla yirmi

yaşlarında, önünde metal düğmeleri olan kahverengi bir tulum giymiş sarışın bir oğlandı. "Tırman içeri. Poponun altına bir şey al," dedi oğlan.

Grainier pilot koltuğunun arkasındaki koltuğa oturdu. Yerden anca iki metre kadar yükselmişlerdi ama bu bile ona yetmişti. Her iki yanda duran kanatlar da pek eften püften tutturulmuş gibi duruyordu. Kanatları sabit kaldığı halde nasıl uçabiliyordu? – Kendi hava akımını yaratarak belli ki, havayı pervanesiyle yönlendiriyordu, diğer Albertalının yani oğlanın ciddi görünüşlü babasının çalıştırabilmek için elleriyle çevirdiği kendi pervanesiyle.

Grainier'ın tek hissedebildiği içinde bulunduğu muazzam hayretti; derken midesi başka bir yerlerdeyken kendi gökyüzüne yükselivermişti. Panayır alanına sanki bir buluttan bakıyordu. Yeryüzü yana yatmıştı; neresi yukarısı, neresi aşağısı bütün yönünü şaşırmıştı. Araç düzelerek yavaş ve patırtılı bir tırmanışa geçti, tıpkı bir dağın etrafından dolanarak yükselen bir tren vagonu gibi. Bağırsaklarındaki burulma olmasa Grainier bütün bunlara alışabileceğini hissetmişti. Tam bu noktada pilot dönüp ona baktı; başındaki kepi ve pilot gözlükleriyle bir rakuna benziyordu; bağırıyor, dişlerini gösteriyordu; sonra önüne döndü. Uçak dimdik düşmeye başladı tıpkı bir atmaca gibi, gittikçe de dikleşti, motoru neredeyse susmuştu ve Grainier'ın iç organları belkemiğine yapışmıştı. Bir yaz gecesinde küçük kulübelerinde *Hood's Sarsaparilla* içerlerken karısı ve çocuğuyla olduğu ânı gördü, sonra daha önce hiç hatırlamamış olduğu başka bir kulübeyi gördü, gizli çocukluğundan kalma yerleri, altın renginde engin bir buğday tarlasını, onu kucaklayan kolları, onu avutan bir kadın sesini; böylece hayatının tüm gizemlerinin cevapları verilmiş oldu. Motor gürleyip uçak düzelerek panayır alanının üzerinde bir kez döndükten sonra yeryüzüne geri gelip de neredeyse Grainier'ın midesinin ağzından çıkmasına neden olacak şekilde aniden durduğunda bildik dünya önünde cisimlendi.

Genç pilot uçaktan inmesine yardım etti. Grainier uçağın kenarından yuvarlanarak varile benzeyen uçak gövdesinden aşağıya kaydı. Bir kanada tutunarak kendini toparlamaya çalıştı ama kanadın kendisi oynaktı. "O lanet olası yaygara neydi öyle?" dedi.

"Size söyledim ya, 'Ani düşüş yapacağız' dedim ya!"

Grainier adamın elini sıktı ve "Çok teşekkür ederim," diyerek panayır alanından ayrıldı.

Kafasında tekrar Panhandle'a dönmek için bir bahane buluncaya kadar bütün bir öğleden sonra, Riverside Hotel'in önündeki geniş verandada oturdu. Yazın kazandığı bütün parayı açık saçık bir muhitte kaybetmiş, utanç içinde eve yürüyerek dönmeyi kafasına koymuş olduğunu söyleyen Bonners Ferry'den çocukluk arkadaşı Eddie Sauer sayesinde bu bahaneyi de bulmuş oldu.

"Bir orospu tarafından karmanyolaya geldim."

"Karmanyolaya gelmek mi! Karmanyolaya gelmek demek, adamı öldürürler demek sanıyordum!"

"Hayır, adamı öldürürler falan demek değil. Ölmedim. Keşke ölseydim."

Grainier, Eddie ile aynı yaşta olduklarını tahmin ediyordu ama onun bu ahlaksız yaşamı Eddie'ye birkaç yıl daha katmıştı. Favorileri beyazlamıştı ve dudakları muhtemelen hemen hemen hiç dişi kalmamış damakları etrafında büzüşmüş duruyordu. Grainier ikisinin de yol parasını ödedi, birlikte Meadow Creek'e giden trene bindiler. Burada Eddie bir eleman olarak iş bulabilirdi.

Bir ay Meadow Creek'te tren bağlantıları elemanı olarak çalıştıktan sonra Eddie, kocası bir önceki yaz ölmüş olan Claire Thompson'ı Montana Noxon'dan, Idaho Sandpoint'e taşıması için Grainier'a yirmi beş dolar ödemeyi teklif etti. Claire hiçbir şey ödemeyecekti. Eddie'nin dul kadına yardım etme nedenlerini tahmin etmek kolaydı ama o bunu açıkça dile getirmiyordu. "İki Yüz numaralı yoldan gideriz," dedi Grainier'a, başka bir yol varmış gibi.

Grainier atlarıyla arabasını aldı. Eddie'de kız kardeşinin kocasının T Model Ford'u vardı. Enişte bagaj koltuğunu kesip çıkarmış ve buraya düz bir yük yatağı koymuştu. Bütün tertibatı alt üst etmemek için buraya eşyayı kılı kırk yararak yüklemek gerekiyordu. Grainier sabahın erken bir vaktinde Eddie ile Montana Troy'da buluşmak üzere randevulaştı ve birlikte Bull Lake yoluna, doğuya doğru harekete geçtiler. Bu yol onları güneyde Noxon'a götürecekti; Grainier yarım mil kadar önden gidiyordu çünkü atlar hem otomobilden hem anlaşılan Eddie'den hoşlanmamıştı.

Heinz adında ufak tefek Alman bir adam Troy'un doğusundaki tepede bir benzin istasyonu işletiyordu ama onun da Eddie'den hoşlanmadığı belliydi ve ona benzin satmayı reddetti. Eddie arkasından gümbürtüyle gelip neredeyse atları ürkütüp kaçıracak denli kornasını deli gibi çalıncaya kadar Grainier'ın bu sorundan haberi olmamıştı. "Biliyor musun, bu arkadaşlar her türlü gürültü patırtıyı gördü," dedi Eddie'ye, tozlu yolun kenarına yanaşıp da geriye, Ford'a doğru yürürken. "Her şeye alışıktırlar ama kornayı sevmiyorlar. O şeyi benim kısraklarımın yanında öttürme bir daha."

"Arabayla dönüp iki-üç bidon benzin alman lazım," dedi Eddie. "O ihtiyar lahana turşulu şinitzel benimle konuşmuyor."

"Ne yaptın adama?"

"Hiç bi şey yapmadım! Vallahi! Kafasına göre birilerine çatmaya karar vermiş, beni de listesine eklemiş."

Yaşlı adamın, dükkânının önünde duran kendisine ait bir T Model Ford'u vardı. Motorun üstünü açmış, içine dalmış, yarı yarıya gözden kaybolmuş, diye düşündü bu patlamalı makinelerle hiç alakası olmayan Grainier. "Gerçekten o motorun nasıl çalıştığını biliyor musun?"

"Her şeyi biliyorum." Heinz sanki otomobilin kendisi gibi duman tütüyor ve patpatlıyordu. "Tanrı benim!" dedi.

Grainier nasıl cevap vermesi gerektiğini düşündü. Önlerinde sanki ilerletebilecekleri bir sohbetleri yoktu.

"O halde ne söyleyeceğimi biliyorsundur."

"Arkadaşın için benzin istiyorsun. O Şeytan'ın tekidir. Sence Şeytan'a benzin satar mıyım?"

"Ben alıyorum. On beş galona ihtiyacım var, bir de bidona."

"O zaman bana beş dolar ver."

"Olur, bana fark etmez."

"Sen iyi bir adamsın," dedi Alman. Oldukça ufak tefek bir adamdı. Doğrudan Grainier'ın gözlerine bakabilsin diye üzerine çıkmak için alçak bir sandığı çekti. "Peki. Dört dolar."

"Bence ne yap ne et, o adamın senden nefret etmesine engel ol," dedi Grainier, arabasını üç adet zeytin rengi ordu bidonundaki benzinle Ford'un yanına çektiğinde.

"Kızı Troy'daki berber dükkânında orospuluk yapıyordu da ondan benden nefret ediyor," dedi Eddie, "ben de kızının en sadık müşterilerinden biriydim. Artık Seattle'da saygın biri oldu," diye ekledi, "neden hâlâ garezi var anlamıyorum."

Geceyi Noxon'ın kuzeyindeki ormanda geçirdiler. Grainier, boş arabasına uzanarak geç vakte, ta ki Eddie T Model arabasının cırtlak kornasıyla rahatını kaçırana kadar uyudu. Eddie derede yıkanmıştı. Tanıdığı ilk günden beri Grainier onu ilk kez şapkasız görüyordu. Saçları dağınıktı, genel olarak beyazlamış, azıcık da sarışınlığı kalmıştı. Tıraş olmuş, birkaç kesiği de plasterle kapatmıştı. Gömleğinin yakası yoktu ama boynuna ta beline kadar inen kırmızı beyaz bir boyun bağı bağlamıştı. Gömleği Lüteriyen Kilisesi'nin cumartesi kermeslerinden edindiği eski gömleğiydi lakin çirkin yüzlü işçi postalı ovup temizlemişti; temiz siyah pantolonu o kadar kazık gibi kolalanmıştı ki yürüyüşünü bile etkiliyordu adeta. Uzun zamandır hiç ilgisi alakası olmayan alanlara aniden duyduğu bu ilgi, gerçek dünyada bir kargaşaya neden olmuştu, sanki bizzat Yaradan'ın kafasına vurmuşlar gibi, Eddie de bunun farkındaydı. Hareketlerinde serinkanlı, kontrollü bir isteri vardı.

"Terrence Naples, Dul Bayan'a zorla sulanmış," diye anlattı Grainier'a; kolalı pantolonu içinde hazır olda duruyor, sanki suratındaki yaraları gizleyen plaster parçalarını düşürmemek için garip bir şekilde konuşuyordu, "ama Terrence'a, 'Şimdi bu hanımla şansımı ben deneyeceğim,' dedim, 'yoksa yirmi dört saatte seni nereye girsen bulup işini bitiririm', dedim. Öyle! Gözünü korkutmak zorunda kaldım. Ama boşuna da konuşmadım yani. Yoksa taşaklarını patlatırdım. Gençler için artık beş para etmem, tek şansım Claire – ya da ne bileyim bir Kootenai kızı da alabilirim ya da Spokane'e göçebilirim, ya da sürüne sürüne Wallace'a giderim." Idaho Wallace, umumhaneleri ve fahişeleriyle meşhurdu, arada sırada bu fahişelerden bazılarını emeklilik günlerinde evi çekip çevirmesi için alanlar oldu. "Ayrıca ihtiyar Claire'i önce ben tanıdım, Terrence'tan çok önce hem de," dedi. "Evet efendim, on yaşlarımda kısa süreliğine, anlamsızca dinin büyüsü altına girdiydim; pazar günleri ayinden önce de ufaklıklara ders verirdim, Claire de o ufaklıklardan biriydi. Ya da en azından bana öyleymiş gibi geliyor. Hatırladığım kadarıyla öyleydi."

Grainier, Claire Thompson'ı, Claire Shook olduğu günlerden tanıyordu; Bonners Ferry'de ondan birkaç sınıf altta okuyordu. İlave birkaç kilo almakla ve saçlarının beyazlamasıyla görünüşü pek de bozulmamış olan genç ve güzel bir hanım olmuştu. Claire Büyük Savaş sırasında Avrupa'da hemşire olarak çalışmıştı. Oldukça geç evlenmiş ve birkaç yıl içinde dul kalmıştı. Şimdi de evini satıp Sandpoint'te, Idaho Pandhandle'a gidip gelen yol üzerinde bir ev tutacaktı.

Noxon kasabası Clark Fork Nehri'nin güney tarafındaydı, dul kadının evi ise kuzeyinde, o yüzden bakkalda durup gazoz alma fırsatları bile olmamıştı; doğrudan Claire'in ön bahçesine çektiler arabalarını ve evi boşaltıp, kadına ait dünya malının atların çekebileceği kadarını arabaya yüklediler; çoğunlukla kilitli ağır sandıklar, eşyalar, mutfak araç gereciydi bunlar, geri kalanları

da insanın ancak bir sopayla uzanabileceği kadar yüksek bir tepe halinde Ford'a yığdılar; en üstte de de iki döşek, iki küçük çocuk ve bir de köpek vardı. Grainier çocukları fark ettiğinde artık ne kız mı oğlan mı ne de kaç yaşında olduklarını ayırt edemeyeceği kadar yukarı çıkmışlardı. İşleri hızlı gitti. Öğle vaktinde Claire onlara buzlu çay ile av etli ve peynirli sandviç ikram etti; saat birde yola koyulmuşlardı. Dul kadın ön tarafta Eddie'nin yanına oturdu; koluna girmişti, başında beyaz bir eşarp vardı, üzerinde de muhtemelen bir yıl önce yastayken aldığı siyah bir elbise. Kavalyesi arabayı tek elle kullanmaya çalışırken gülüp sohbet ediyorlardı. Grainier onlara avans vermişti ama uzun yokuşlarda otomobil zorlanıp da su kaynattığı, Eddie çocukların -oğlana benziyorlardı- nehirden doldurdukları galonluk testilerden arabaya su koyduğu zamanlarda sık sık onlara yetişiyordu. Konvoy, çocukların kuçusunun yüklerin tepesinde tünediği yerden aşağıya atlayarak yer sincaplarını kovalamaya ve burnunu hayvanların oyuklarına sokmaya, sonra da yol kıyısında yoldan yüksek bir yere tırmanıp ayaklarını önlerine uzatmış, her iki yanlarındaki yükleri bağlayan iplere gergin kollarla tutunarak oturan, hiçbir şeyi umursamaz gibi duran çocukların yanına sıçramasına yetecek kadar yavaş ilerliyordu.

Bir komşuda durdular birkaç saat sonra, bir şey daha almak için, Claire Thompson'ın kocasının bir borç karşılığı rehin olarak bıraktığı çiftesi. Belli ki Thompson borcunu ödeyememişti ama komşusunun karısı adamın ölümüne hürmeten kocasını eski 12 kalibreliği geri vermesi için ikna etmişti. Grainier kısrakları, hayvanlar biraz otlasınlar, bir de komşunun kaynak suyunu tuttuğu yalaktan sulansınlar diye yol kenarına çektikten sonra öğrenmişti bunu.

Her ne kadar o sırada Grainier onlara çok yakın duruyor olsa da Eddie bu zamanı dul kadınla açık açık konuşmak için kullanmak istemişti. Kadın otomobilde yanında oturmuş, gri

tozları eşarbından silkeliyor, yüzünü siliyordu. "Demek istediğim..." dedi Eddie – ama belli ki bunun işe yaramayacağını düşünmüştü. Kapıyı aniden açıp sanki otomobil bataklıkta batıyormuş gibi kendini dışarı attı, koşarak yolcu tarafındaki pencerenin yanına dolandı.

"Rahmetli Bay Thompson iyi bir adamdı," dedi kadına. Bir dakika kadar istim almak için bekledikten sonra devam etti. "Rahmetli Bay Thompson iyi adamdı. Evet."

Claire, "E?" dedi.

"Evet. Onu tanıyan herkes bana ne kadar mükemmel bir adam olduğunu söyledi, aynı zamanda en... mükemmel adam olduğunu da söyleyebiliriz. Öyle diyorlar. Onu bilenlerin yalancısıyım yani."

"E, siz onu hiç tanıdınız mı Bay Sauer?"

"Konuşçak kadar değil. Hayır. Bir zamanlar bana bir kelek yapmıştı... Ama çok iyi bir adammış, diyordum."

"Kelek mi Bay Sauer?"

"At arabasıyla keçimin ağılına dalmış da boynunu kırmıştı! Çalışçağına çalayım diyen bir puşttu, de mi? Ama asıl söylemek istediğim! Biriylen evlenir misin?"

"Kimi kast ediyorsunuz?"

Eddie lafı toparlayıp da bir cevap veremedi. Bu arada Claire kapıyı açıp onu kenara iterek dışarı çıktı. Sırtını döndü ve Grainier'ın atlarına dikkatle bakmaya başladı.

Eddie Grainier'ın yanına gelerek, "Kimden bahsediyorum *zannediyor*? Bu fakirden! Kendimden!" dedi.

Grainier sadece omzunu silkti, güldü ve başını sallayabildi.

Eddie dul kadının bir metre kadar arkasında durup, sırtından ona konuşmaya başladı: "Sözünü ettiğim kişi! Evleneceğin! Benim o kişi!"

Kadın döndü, Eddie'nin koluna girdi, onu Ford'a geri götürdü. "Hiç sanmıyorum," dedi. "Bana göre değilsin." Kadın artık kızgın görünmüyordu.

Yollarına devam ettiklerinde at arabasında Grainier'ın yanına oturdu kadın. Grainier rahatsız olmuştu çünkü artık Claire Thompson olmuş Claire Shook gibi hassas bir kadının burnunun dibine girmek istemiyordu – üzerindeki giysiler leş gibi kokuyordu. O yüzden özür dilemeye çalıştı ama pek beceremedi. Dul kadın sessizdi. Grainier kendisini konuşmak zorunda hissetti. "Şey," dedi.

"Şey ne?"

"Şey," dedi, "al sana Eddie."

"O Eddie *bana* göre değil," dedi kadın.

"Galiba," dedi Grainier.

"Medeni yerlerde evlenme konusunda dulların pek bir söz hakkı olmaz. Etrafta kocasız gezen çok dul vardır. Ama burada, hudut bölgelerinde kıymete biniyoruz. Kimi istersek alabiliriz aslında da, pek gerekli olduğu da söylenemez. Sorun şu ki, siz erkekler çok erken yıpranıyorsunuz. Sen de bir daha evlenecek misin?"

"Hayır," dedi.

"Hayır. Şu anda çalıştığından daha çok çalışmak istemiyorsun değil mi?"

"Evet, istemiyorum."

"Eh, o zaman bir daha hiç evlenmeyeceksin demektir."

"Daha önce evlenmiştim," dedi Grainier, neredeyse kendisini savunmak zorunda hissetmişti, "şimdi de bana kalanlar yetiyor da artıyor bile." Kendisini savunuyormuş gibi geliyordu. İyi de neden böyle bir şeye ihtiyaç duysundu ki? Şimdi neden bu kadın gelip de evlilik konusunu koca bir sopa gibi sallıyordu ona doğru? "Eğer bir koca aranıyorsan," dedi, "benim etrafımda dolanmaktan daha büyük bir yanlış olamaz."

"Yüzde yüz katılıyorum sana," dedi kadın. Onunla aynı fikirde olmaktan özellikle ne öyle pek bir mutluydu ne de üzgün. "Sadece senin düşüncelerinle benimkisi aynı mı değil mi diyerekten merak etmiştim Robert."

"Eh öyleyse."

"Allah'ın kürsüde bir adama olduğu kadar ormanlarda keşişlere de ihtiyacı vardır. Hiç bunu düşünmüş müydün?"

"Ben bir keşiş olduğumu düşünmüyorum," diye cevapladı Grainier ama günü devirdiği zaman kendi kendine sormaya başlamıştı, ben bir keşiş miyim, diye. Keşişlik böyle bir şey miydi?

Eddie, saçlarını sinemanın vamp kadınları misali süpürge gibi tarayan, dudaklarını ıslak kırmızıya boyayan Kootenai bir kadınla dost oldu. Grainier onları ilk kez birlikte gördüğünde kadının kaç yaşında olduğunu çıkaramamıştı ama koyu renkli kırışık bir teni vardı kadının. Kadın nereden bulduysa altıgen biçimli bir çift gözlük edinmişti; camları o kadar koyu bir mavi tonundaydı ki gözleri görünmüyordu, ayrıca kadının da en göz kamaştırıcı parlaklığa sahip nesneler hariç herhangi bir şeyi görmesi mümkün değildi. Kadınla geçinmesi belli ki kolaydı çünkü kadın hiç konuşmuyordu. Fakat Eddie bir sohbete dalınca o kendi kendine sürekli mırıldanmaya başlıyor, iç çekiyor, inliyor, hatta hafif ve ahenksizce ıslık çalıyordu. Eğer beyaz olmuş olaydı Grainier onun deli olduğuna hükmedecekti.

"Belki de İngilizce bile konuşamıyordur," dedi yüksek sesle; der demez de etrafta kimse olmadığını fark etti. Ormandaki kulübede tek başınaydı, kendi kendine konuşuyordu, kendi sesinden irkilmişti. Köpeği bile bir yerlere kaçmış dolanıyordu, gece olunca da geri gelmemişti. Sobanın aralığından titreşen ateş ışığına ve mutlak karanlığın kapanmakta olan kıpırtılı perdesine daldı.

8

Hayatının son yıllarında, bazen eklem yangısı ve romatizmaları onu en basit günlük işleri bile yapamayacak hale soktuğunda dahi ve hatta kış vakti kulübede iki hafta geçirmesi ölmesi anlamına gelse de, Grainier hâlâ her yazını ve güzünü bu uzaktaki yuvasında geçiriyordu.

Artık vadinin zamanla yavaş yavaş büyük yangından önceki durumuna gelmeyeceğini anlamak onu rahatsız etmiyordu. Yıkımın izleri solmaya başlasa bile artık burası farklı bitkileri ve o yüzden de farklı hayvanlarıyla tamamen farklı bir yerdi. O görkemli ladinler artık yoktu. Artık neredeyse istisnasız her yerde, düzensiz ve anlamsız bir şekilde yetişen banks çamı almıştı onun yerini. Kurtları gitgide daha nadiren ve daha uzaktan duymaya başlamıştı. Kır kurtları her yana dolmuş, tavşanlar ise gittikçe azalmıştı. Moyie Nehri'nin yangınlığa yayılmış kollarından gitmişti artık alabalıklar.

Belki birkaç kişi kuş uçmaz, kervan geçmez bu yere onu neyin çektiğini merak etmiştir ama Grainier bunu hiç aklına takıp da bir izahatta bulunmamıştı. Gerçek şu ki o burada kalmak için yemin etmişti; dahası bu yemini, bölge yanıp kül olduktan yaklaşık on yıl sonra yaşanan bir hadisenin üzerine etmesine kendisi de çok şaşırmıştı.

Bu olay Kootenai Bob'un trenin altında kalıp ölmesinden iki ya da üç gün sonra olmuştu; daha kabilesi raylar üzerinde Bob'dan kalan parçaları ararken. Ayaz mı ayaz geçen bu iki ya da üç güz akşamı boyunca, yukarıdan aldığı emirler nedeniyle Büyük Kuzey

Treni düdüğünü ta Meadow Creek'i geçip de iyice kuzeyde uzaklaşıncaya kadar uzun uzun çalmış ve bu bölgeden son derece yavaş geçmişti; yönetim daha fazla bir sıkıntı çıkmadan Kootenai kabilesine kardeşlerinden kalanları bulabilmeleri için bir fırsat tanımak istiyordu.

Kasım ortalarına gelindiği halde daha kar yağmamıştı. Ay gece yarısına doğru yükselmiş ve neredeyse ta sabahın onuna kadar da Queen Dağı'nın üzerinde asılı kalmıştı. Günler kısa ve parlaktı, geceler ise açık ve soğuk. Yine de geceler gürültülü bir isteri doluydu.

Bu gecelerde tren düdüğü kır kurtlarını ayağa kaldırmıştı; sonra da kurtları. Yoldaşı olan kızıl köpek de onlara katılmıştı – Grainier onu günlerdir görmemişti. Dolunay iyice yükseldiğinde koro da doruk noktasına varmıştı. Adeta zıvanadan çıkmıştı. Berbattı.

Kurtlar ile kır kurtları bütün gece boyunca hiç ara vermeden uludular; yüzlercesi bir arada uluyordu, Grainier hiç bu kadarını duymamıştı; belki başka yaratıklar da katılıyordu onlara, baykuşlar, kartallar –tam olarak neler olabileceğini tahmin bile edemiyordu– Moyie Nehri'ne bakan uçurumların zirvelerinde veya sırtlarında olsun sesi olan her bir hayvanın katıldığı kesindi, sanki Allah'ın yaratıklarını hiçbir şey teskin edemiyormuş gibi. Grainier uyumaya cesaret edememişti, bunların derin bir şey söylediği, belki de dünyanın sonunu ilan eden bir ihtar olduğu hissine kapılmıştı.

Sobayı besleyip kulübenin kapısında yarı giyinik durup gökyüzünü seyretti. Gece bulutsuzdu ve ay bembeyaz tutuşmuştu; yıldızları siliyor, dağları gri renkli gölgeler olarak gözler önüne seriyordu. Ulumakta olan sürülerden biri çok yakındaydı sanki, sanki gittikçe de yaklaşıyor, belki de bir yandan koşarken bir yandan da uluyorlardı. Ve aniden evin etrafındaki açıklığa daldılar: bir sürü şekil, bir sürü gölge, çığlık atan sesler; birkaç tanesi ona sürtünüp geçmişti, kapı eşiğinde durduğu yerde sürtünmüşlerdi;

Grainier hayvanların toprağı döven patilerini duyuyordu. Daha aklı ona "bunlar avluma gelmiş olan kurtlar" bile diyemeden gittiler. Biri hariç hepsi. Kalan kurtkızdı.

Grainier bayılacağını zannetti. Ayakta durabilmek için kapı pervazına tutundu. Yaratık hareket etmedi, incinmiş görünüyordu. Yaratığın genel hali onu hemen etkilemişti, bunun bir kişi –bir dişi– hatta bir çocuk olduğunu hissetti. Nefes nefese yan yatmıştı, küçük bir kızın narin yapısına sahip insani bir yaratık olduğu apaçık belliydi. Ama kolları ve bacakları bükülmüş diye düşündü, artık mehtap ışığında bu karanlık şekli seçebildiği için. Ciğerlerinin yükselip alçalmasıyla bir ıslık sesi duyuluyordu; gıcırtı sesi gibi bir ses, korkmuş bir yavru köpeğin ciyaklaması gibi bir ses.

Grainier ani bir hareketle döndü ve masaya gitti – kendi de ne aradığını bilmeden. Hiç çifte edinmemişti. Belki yanmış bir odun parçası olurdu, bu şeyin başına vurabilsin diye. Masanın üzerindeki karışıklık arasında bir şeyler arandı, kibritlerin yerini buldu, bir gemici feneri yaktı, silah gibi kullanabileceği bir şey aldı, sonra içliğiyle yalın ayak tekrar dışarı çıktı; gemici fenerini yukarıda, sopasını da önünde tutuyordu; azametle yürüdü ve kendi devasa gölgesi kendisini huzursuz etti; gölgesi o kadar büyüktü ki arkasında kalan bütün açıklığı kaplıyordu. Ölü otların üzerinde don vardı ve ayaklarının altında adeta haykırır gibi ses çıkarıyorlardı. Eğer bu ses de olmasaydı sağır oldu sanacaktı, etrafındaki sessizliğin büyüklüğü o kadardı. Gecenin bütün sesleri durmuştu. Bütün vadi sanki onun yaşadığı büyük şaşkınlığı yansıtıyordu. Sadece kendi ayak seslerini ve kurtkızın iniltili şikâyetini duyuyordu.

Ona yaklaştıkça kurtkızın sızlanması azaldı; hem kendini hem de bu yaratığı ürkütmemek için dikkatle yaklaşıyordu. Kurtkız bekledi; hayvansı bir korkuyla dopdolu ve tamamen hareketsizdi; gözlerinden başka bir yerini oynatmıyor, adamın bütün hareketlerini izliyor ama göz göze gelmiyordu; nefesi burun deliklerinden buharlaşıyordu.

Çocuğun gözleri lamba ışığında herhangi bir kurdunki gibi yeşil yeşil pırıldadı. Yüzü bir kurt yüzüydü ama kılsızdı.

"Kate?" dedi adam. "Sen misin?" Oydu.

Yaratığın hiçbir yanından bunu anlaması mümkün değildi. Ama biliyordu işte. Bu kızıydı.

Adam biraz daha yaklaşırken kız bir şok geçiriyormuş gibi hareketsiz duruyordu. Adam tanıyabileceği bir işaret görebilmeyi umuyordu, karşısındakinin Kate olduğunu ispat edecek bir işaret. Ama kurtkızın gözleri sabit bir dehşetle bakıyordu, tıpkı bir kurdunkiler gibi. Hareketsiz. Hareketsizdi ama yine de... Kate'ti ama artık Kate değildi. "Artık Kate olmayan" yan yatmıştı; sol bacağı dönmüş beline dayanmış, paramparça olmuş ve kanlı bir kemik fırlamıştı dizinin altından; sadece kolları ve tek bacağıyla emekleyip parçalanmış bacağını sürüklemekten bitap düşmüş bir çocuk. Bazen aklına Kate'in saçları gelirdi, eğer yaşasaydı şimdi nasıl görünürdü acaba diye; ama Kate neredeyse kel bırakmıştı kendisini. Birkaç yama halinde uzamıştı saçları.

Elini uzatsa dokunabilecek bir mesafeye geldi. Babası ona doğru eğilirken "artık Kate olmayan" hırladı, havladı, ısıracakmış gibi yaptı; sonra gözleri cam gibi oldu ve kendinden geçmeye başladı; Grainier yaklaşmasıyla kızın vadesinin dolduğunu düşündü. Ama kız hayattaydı ve onu seyrediyordu.

"Kate. Kate. Neler oldu sana?"

Lambayı ve sopayı yere bıraktı, kollarını kurtkızın altına sokup onu kaldırdı. Kızın nefesi hızlandı, belirsizleşti ve alçaldı. Bir kez kulağına doğru sızlandı, ısırır gibi yaptı ama başkaca da karşı koymadı. Adam kucağında onunla döndü ve kulübeye doğru ilerledi; artık lamba ışığından uzaklaşıyor, böylece evini yutmuş olan ama eve yaklaştıkça sihirli bir şekilde büzüşüp küçülen kendi devasa gölgesine doğru gidiyordu. Evde onu yerdeki ot minderine yatırdı. "Gidip lambayı getireyim," dedi ona.

Kulübeye döndüğünde hâlâ oradaydı. Yaptığı işi görebilecek şekilde lambayı masaya bıraktı, kırık bacağı bir tahta parçasıyla bağlamaya hazırlandı; içliğinin üst kısmını belden itibaren kesti, başından çekip çıkardı, parçalara böldü. Çocuğun bileğini bir elle tutup diğer elini rahatça çekmek için uyluğuna koydu; kız korkunç bir ah etti, sonra da nefesi yavaşladı. Bayıldı. Adam elinden geldiğince bacağı düzeltti; artık acele etmesine gerek olmadığını hissediyordu; bir parça çırayı kaval kemiğini kapatacak şekilde oydu. Ot minderin yanına bir sıra çekip oturdu; ince tahta çubuğu yerine oturtup sararken kızın ayağını dizine koydu. "Ben doktor değilim," dedi kıza. "Burada bir tek ben varım." Kıza hava gelsin diye odanın diğer tarafındaki pencereyi açtı.

Kız orada, canı yarı yarıya içinden çekilmiş bir halde yattı uyudu. Grainier kızı uzun uzun seyretti. Yaşlı bir adam gibi kırış kırıştı. Elleri ters dönmüş gibi duruyordu, bileklerinin arka yüzleri nasırlarla yamru yumru olmuştu; ayakları da biçimsiz, en az ağaç yumruları kadar sert ve boğum boğumdu. Uyurken bile yüzünde onu o kadar kurda benzeten, o kadar hayvansı kılan şey neydi? Bilemiyordu. Gözler kapalı olunca sanki baktığı yüzün gerisinde bir hayat yoktu. Sanki yaratık ancak gördüğü kadarını düşünebiliyordu.

Grainier sırayı duvar kenarına çekip, sırtını duvara verip biraz uyukladı. Vadiden geçmekte olan tren onu uyandırmadı ama rüyasına girdi. Daha sonra, günün ışımasına yakın çok daha alçak bir ses onu uyandırdı. Kurtkız kıpırdanmıştı. Gidiyordu.

Pencereden atladı.

Grainier pencerede durarak şafağın parlaklığında onu seyretti; emekliyor, durup yan dönmeye ve bacağındaki sargıları ısırmaya çalışıyordu, her kurt ve köpek gibi. Pek öyle hızlı gitmiyor, nehre ilerleyen patikadan ayrılmıyordu. Arkasından gidip onu geri getirmeye niyetlendi ama buna kalkışmadı.

9

1935 yılının sıcak ve yağmursuz yaz aylarında, Grainier genç bir adam olarak dahi yaşamadığı şehvetli arzularla dolu kısa bir mevsim yaşadı.

Ağustos ayının ortasında altı hafta süren kuraklık sanki şak diye bitecek gibi olmuştu; bütün Panhandle'ın üzerini büyük fırtına bulutları kaplamış, atmosfer nemlenip ağırlaştıkça sıcaklık bunların altına kısılıp kalmış ama bir türlü yağmur yağamamıştı. Grainier kendisini kurşundan yapılmış gibi hissediyordu – yoğun ve değersiz. Ve yalnız. Minik kızıl köpeği yıllardır yoktu; yaşlanıp hastalanmış ve tek başına ölmek için ormana gitmişti; Grainier da onun yerine bir başkasını almamıştı hiç. Bir pazar günü Meadow Creek'e yürüdü ve Bonners Ferry'ye giden trene atladı. Tangırtılı vagondaki yolcular kapanmasınlar diye pencerelerin altına bir şeyler sıkıştırmışlardı ve pencere kenarında oturacak kadar şanslı olanlar da yüzlerini nemli esintiye karşı tutuyorlardı. Bonners'ta inen birkaç kişi tek bir söz söylemeden dağılmışlardı, tıpkı dayak yemiş tutsaklar gibi. Grainier hemen, pazar günleri kasabadan birkaç kişinin tezgâh açtığı ve bir köpek bulabileceği panayır yerinin yolunu tuttu.

İkinci Cadde'de Metodist cemaati ilahiler okuyordu. Bonners kasabasında başka ses duyulmazdı zaten. Grainier nadir de olsa, kasabaya yaptığı ziyaretlere denk gelirse ayinlere gidiyordu hâlâ. İnsanlar onunla orada nazikçe konuşurdu; onu Gladys ile muntazaman geldiği günlerden hatırlarlardı ama Grainier genellikle gittikten sonra pişman oluyordu. Genellikle kilisede ağlardı. Moyie'de bir sürü küçük angaryayla uğraşarak yaşamaktan ne kadar mahzun bir adam olduğunu unutmuştu. İlahiler başlayınca hatırlardı.

Panayır yerinde bir iki Kootenai ile konuştu: biri orta yaşlı Kızılderili bir kadın, biri de hemen hemen ergenliğe ulaşmış bir kız. Etraflarını etkilemek için giyinmişlerdi; püsküllü mavi geyik derisinden elbiseli, karga, atmaca ve kartal tüyleri sarkan kafa bantları takan iki melez büyücü kadın. Bir çuval içinde, kurt yavrusuna çok benzeyen bir sürü yavru köpekleri vardı; bir de söğütten yapılmış bir kafes içinde bir vaşak. Yavru köpekleri göstermek için tek tek çıkarıyorlardı çuvaldan. Adamın biri tam yanlarından ayrılırken şöyle diyordu onlara: "Kurttan olma bir köpeğin vaftizi mümkün değil."

"Niye o zımbırtı masmavi?" dedi Grainier.

"Hangi zımbırtı?"

"O yaşlı kediyi kapattığınız kafes."

Kadınlardan birinde, kızda, çok fazla beyazlık vardı; çilliydi ve saçı kum rengiydi. Bu iki kadına baktığında içi arzu ve korkuyla doldu.

"Kemirmesin diye kullandığımız eski bir boya o. Yaşlı vaşağın midesini bulandırıyor," dedi kız. Kedinin öbek öbek tüylü koca patileri vardı, sanki kendini tutsak eden kadınlarla aynı cins çizmeler giyiyormuş gibi. Yaşlı kadın, Grainier baldırlarını görecek şekilde oturuyordu. Baldırlarını kaşıyor, teni üzerinde uzun, beyaz izler bırakıyordu.

Bu manzara aklını o kadar bulandırdı ki daha ne olduğunu anlayamadan, bir yavru köpek alamadan kendisini panayır yerinin yarım mil ötesinde buldu; dakikalar boyunca kadının esmer tenindeki beyaz izler gözünden hiç gitmemişti. İçinde kötü bir şeylerin olup bittiğini anladı.

Şehvet yüklü bu yarım yamalak düşüncelerinin, ayaklarını yerden kesip de onu sanki evrensel bir cinsellik manyaklığı çukuruna atmış olması yetmezmiş gibi bir de Ana Cadde'deki Rex Tiyatrosu'nun da çığrından çıktığını fark etti. Ön cephesindeki afişi yerel bir gazete tarafından basılmış kocaman bir ilandı ve ilan şehvet haykırıyordu:

Sadece Bir Günlüğüne, Ağustos'un 22'si Perşembe Günü
Yılın En Cüretkâr Filmi
"Aşk Günahları"
Hiç Böylesini Seyretmediniz!

Bir Normal Doğum
Bir Kürtaj
Bir Kan Nakli
Bir Gerçek Sezaryen Seyredin
Eğer Kolay Bayılıyorsanız – Sakın Gelmeyin!
Her Seansta Yetişmiş Hemşireler Bulunmaktadır

Sahnede – Teksas Galveston'da Yapılmış Olan
Güzellik Yarışmasının Birincisi
Miss Galveston ve Canlı Modeller

16 Yaşından Küçükler Giremez

Matine
Sadece Hanımlara

Gece
Sadece Erkeklere

Bizzat
Cinsellik Konusunun Dinamik Konuşmacısı
Profesör Howard Young ile
Cüretkâr Gerçekler Açığa Çıkıyor

Aşk Hakkındaki Hakikat!
Gizli Günahlar Hakkındaki Basit Gerçekler
Eveleme Geveleme Yok!

Grainier reklamı birkaç kez okudu. Boğazı kasıldı, içi pırpır etmeye ve adeta ellerine, kollarına bir felç inmeye başladı; hafif de olsa sanki bütün bulvar kayık gibi sallanmaya başlamıştı. Acaba delirdim mi, diye düşündü, belki de bir akıl hastalıkları doktoruna gitse iyi olacaktı.

Güzellikmiş!

Kafasını bulandıran bir arzu sisi arasından en yakındaki perona gitti el yordamıyla. *Aşk Günahları* 22 Ağustos Perşembe günü gelecekti. Kasabadan ayrıldığı vagonun ara kapılarında o günün 11 Ağustos Pazar olduğunu gösteren bir takvim asılıydı.

Eve döndüğünde, ormanda, tabiatının en pis iblisleri ona rahat vermediler. Rüyalarında Miss Galveston geliyordu ona. Kendi kendini okşarken uyanıyordu. Günlerin hesabını tutmuyordu ama 22 Ağustos Perşembe oluncaya kadar geçen her bir anı iliklerinde hissetti. Gündüzleri neredeyse her saat başı buz gibi nehre batıp çıkıyordu ama geceler onu tekrar ve tekrar Galveston'a teslim ediyordu.

Kuzeybatıdaki karanlık bulut ters kepçe gelmiş bir okyanus gibi kaynaşıyor, güneşi, ayı ve yıldızları kapatıyordu. Hava kulübede uyunmayacak kadar sıcak ve boğucuydu. Avluda bir ot minder yaptı ve gecelerini, zifiri bir karanlığın içinde bunun üzerinde çıplak yatarak geçirdi.

Böyle geçen birkaç geceden sonra bulut yağmur bırakmadan dağıldı, gökyüzü açıldı ve Ağustos'un 22'sinde güneş yükseldi. Avluda her yanına çiy düşmüş bir halde uyandı, iliklerine kadar donmuştu – ama hangi günün geldiğini hatırladığında ilikleri gaz yağı gibi eridi; öyle bir kızardı ki gözleri yaşardı, sümükleri aktı. Derhal yola doğru yürümeye başladı ama sonra dönüp arsasının içinde çılgına dönmüş gibi turlamaya başladı. Bir yandan Galveston Kraliçesi'ne duyduğu şehvet dolu arzuyla erirken, kadının bulunduğu atmosferi solumak için ölüp biterken, cinsellik, günah ve güzellik buğularını ciğerlerine çekmek isterken bir yandan da

o gün kasabada, hatta kasabaya giden yolda rastlayacağı insanlara söyleyecek makul bir neden bulamıyordu. Bu onu öldürecekti! Gösteriyi görmek de onu öldürecekti, onu görmeleri de! Orada, gizli günahların basit gerçekleri hakkında konuşan bedensiz seslerle dolu o karanlık sinemada ölürdü, Cehhennem kuyusuna çekerlerdi onu ve ebediyete kadar kötü yürekli leş kokulu Tüm Güzelliklerin Başkanı'nın önünde ayrı ayrı her uzvuna işkence ederlerdi. Avluda çırılçıplak durmuş sallanıyordu.

Belli ki bu şehveti tamamen gayritabiiydi; bir hayvanla çiftleşebilecek cinsten bir adamdı, ya da ne bileyim –çok önceleri duyduğu tabirdeki gibi– bir inek sevebilirdi.

Kulübesinin arkasında yüzükoyun yere yapıştı, kararmış otları avuçladı. Dünya ile irtibatı kesildi ve güneş evin tepesine kadar çıkıp da harareti saçlarını kaşındırmaya başlayıncaya kadar da dünyaya dönmedi. Etrafta bir yürüyüş yapmanın kaynayan kanını sakinleştirebileceğini düşündü ve giyinerek yola koyuldu, Placer Deresi üzerinden hiç durmadan birkaç mil yürüdü. Deer Sırtı'nı tırmandı, öbür yandan indi ve sonra tekrar Canuck Havza'sına çıktı, saatlerce hiç durmadan yürüdü, aklında sadece şu vardı: Güzellik! Güzellik! – Güzellik benim belam olacak, sonunda bir leşe çökmüş köpek gibi olacağım, bir köpek gibi içinde debeleneceğim, sonunda güzellikle kirlenmiş olarak berbat bir hale geleceğim. Ah ah, Galveston da bu rezilliğin resmi geçidini yapıyor! O Galveston ki şu güzellik fahişesini tutup bir de onu kraliçe yapıyor!

Güneş kavuşurken artık bütün mesafeleri kat etmiş, durmuştu. Bir uçurumun tepesinde duruyordu. Çepeçevre, Spruce Gölü adı verilen su kütlesini dolanan açık bir alana giden bir arka yol bulmuş ve orada durmuş otuz metre altında bulunan bu su kütlesine yukarıdan bakıyordu; etrafını saran uçurumların gölgeleri tarafından yutulmuş suyun dümdüz yüzeyi, tıpkı obsidyen taşı gibi hareketsiz ve karaydı; etrafını da iğne yapraklı ağaçların ve bunların yansımasının çifte halkası çevrelemişti. Bunların gerisinde, yüz

mil kadar ötede zirveleri karlı, Kanada Rocky Dağları'nı görebiliyordu; sanki yerküre daha yaradılışının tam ortasındaymış da dağlar bulutlardan çıkarak biçim alıyorlarmış gibi. Hiç böyle engin bir manzara görmemişti daha önce. Yaşamını dolduran ormanlar o kadar yoğun ve o kadar yüksektiler ki genel olarak dünyanın ne kadar uzakta olduğunu görmesine mâni oluyorlardı ama o anda gözlerinin önünde herkese yetecek kadar dağ olduğu son derece aşikârdı. Lanetten kurtulmuştu, şehvetinin kötü etkisi üzerinden kalkmış ve o uzaktaki vadilerden birinin üzerine çökmüştü.

Uçurumun kayaları arasından dikkatle aşağıya inerek karanlıkta gölün yanına vardı; ladin dallarından yaptığı bir battaniyenin altına kıvrılıp oracıkta uyudu; yorulmuş ve rahattı. O gece Rex'teki güzellik gösterisini kaçırdı ve hiçbir zaman kendisini bir şeyden mahrum mu etti yoksa korudu mu bilemedi.

Bunun üzerine Grainier tam iki hafta evde kaldıktan sonra yeniden kasabaya indi; sonunda kendisine bir köpek, iri bir erkek köpek aldı, ona yıllarca arkadaşlık eden, iyice kuzeydeki kızak köpeklerinden.

Granier'ın kendisi de seksen yıldan fazla yaşadı, 1960'ları bile gördü. Gençliğinde batıya, Pasifik'e on beş-yirmi mil bir mesafeye kadar gitti gerçi ama okyanusu hiç görmedi; doğuda da Montana'nın kırk mil içlerindeki Libby isimli kasabaya kadar gitmişti. Tek bir sevdiği, yani karısı Gladys, yarım hektarlık bir arazisi, iki atı ve bir arabası olmuştu. Hiç sarhoş olmadı. Hiç ateşli silah almadı, hiç telefonda konuşmadı. Düzenli olarak trene binerdi, birçok kez otomobile ve bir kere de uçağa bindi. Hayatının son on yılında, kasabada olduğu zamanlar televizyon seyretti. Ebeveyninin kim olduğuna dair hiçbir fikre sahip olamadı ve arkasında hiçbir varis bırakmadı.

Oralarda yaşayan neredeyse herkes Robert Grainier'ı tanırdı ama 1968 yılının Kasım ayında uykusunda hakkın rahmetine kavuştuğunda, sonbaharın geri kalanında ve bütün kış boyunca da kulübesinde yatmaya devam etmiş ve yokluğu kimse tarafından fark edilmemişti. Bir çift dağ yürüyüşçüsü bahar aylarında cesedine denk geldi. Ertesi gün bu iki dağcı ölüm belgesini imzalayan bir doktorla dönmüş, kulübenin yanına yaslı buldukları bir kürekle üçü, dönüşümlü olarak avluda bir mezar kazmışlardı. Robert Grainier işte burada yatmaktadır.

Bonners Ferry'de kızak köpeğini aldığı gün Grainier o geceyi, karısı evlerine pansiyoner alan veteriner Dr. Sims'in evinde geçirmişti. Doktorun eline Rex Tiyatrosu'nun o günkü gösterisine ait birkaç bilet geçmişti; tiyatroda Harika At Theodore'un hünerlerinin sergilendiği bir gösteri vardı. Doktor gösterinin yıldızını, yani at Theodore'u muayene ettiği için biletlere hak kazanmıştı. Atın sahibi usta kovboy, Theodore'un dışkısında kan olduğunu söylemişti. Bu kötüye işaretti. "En iyisi al sen bu bileti, atın ne harikalar yarattığını seyredince şaşıp kalacaksın," demişti Doktor Grainier'a, beleş biletlerden birini pansiyonerinin eline sıkıştırarak, "çünkü Theodore yıl bitmeden ya köpeklere yem, ya da tutkal olursa şaşırmam."

Grainier o gece karanlık Rex Tiyatrosu'nda, kendisine oldukça benzeyen insanların –kendi halkının, kuzeybatı dağlarının sert insanlarının– oluşturduğu bir kalabalığın ortasında oturmuştu. Bu insanlar sahnenin zeminine toynaklarıyla vurarak toplama ve çıkarma yapabileceğini gösteren, arka ayakları üzerinde durabilen ve seyircilerden herhangi birinin kendi atına rahatlıkla öğretebileceği şeyler yapan Theodore'dan çok Theodore'un ustasının pırıltılı kostümü ve büyülü kemendinden etkilenmişlerdi.

1935 yılındaki o akşam, harika at gösterisi arasında bir de kurtçocuk gösterisi vardı. Çocuk kürkten bir maske takmış ve kürke benzeyen ama kürk olmadığı belli bir kostüm giymişti. Elektrik ışığı altında gümüş ve mavi renklerle pırıldayan kurtçocuk sahnede öyle hayasızca hoplayıp zıplıyordu ki seyirciler gülsünler mi gülmesinler mi bilemediler.

Kanmadıklarını kanıtlamak için gülmeye hazırdılar. Daha önce Mıknatıs Çocuk, Tavuk Çocuk, Saf Profesör, aslında tahtadan yapılmamış olan Kızılderili lobutlarıyla kendi başlarını döven hokkabazlar gibi şeyler seyredip gülmüşlerdi. Gönüllerini hoş edip aynı anda bir sürüsünü vaftiz eden ve daha sonra Kootenai köyünde zil zurna yuvarlanıp Kızılderili kadınlarla zina yapan vaizlere para da kaptırmışlardı. O gece, bu sahte canavarın karşısında, önce sessiz kaldılar. Sonra birkaç kişi soruya benzeyen bazı şeyler söyledi, karanlık içinden bir adam kaz gibi vakladı ve insanlar kendilerini bırakarak kurtçocuğa gülmeye başladı.

Fakat sustular; oğlan aniden ve beklenmedik bir anda sahnenin ortasında kollarını dümdüz ileri uzatmış, kaskatı kesilerek içinden yükselen muazzam bir devinimle titremeye başlayınca sustular. Orada hiç kimse daha önce o kadar kıpırdamadan duran, yine de tuhaf bir şekilde bir o kadar hareketli birini görmemişti. Başını, sonunda kafatası omurgasına değinceye kadar arkaya attı, o kadar geriye yani; ağzını açtı ve tiyatro içinde dört yandan esen bir rüzgâr gibi yükselen bir ses duyuldu: alçak ve dehşet verici, yerin altından gümbürdeyerek yükselen bir ses; sonunda toplanıp işitme duyusunu emen bir gürlemeye dönüşen bir ses. İnsanın sinüslerine ve sonunda duyan herkesin akıllarına nüfuz eden bir ses haline geldi, gittikçe yükseldi ve yükseldi, gittikçe daha korkunçlaştı ve güzelleşti. O güne kadar çıkarılan bu tür tüm seslerin; sis düdüğünün, gemi düdüğünün, lokomotiflerin hüzünlü ıslıklarının, operaların, flütlerden çıkan müziğin ve gaydaların biteviye iniltili müziklerinin aslıydı. Ve aniden her şey karardı. Ve o an sonsuza kadar yok oldu.

Yayımlandığı yıl *The New York Times*, *The Economist*, *NPR* gibi dergilerde yılın en iyi kitapları arasında gösterilen, Pulitzer Ödülü Finalisti *Tren Düşleri*, pek çok otorite tarafından "minyatür bir destan", "olağanüstü bir roman" olarak anılıyor.

National Book Award 2007 kazananı Denis Johnson, ***Tren Düşleri***'nde 20. yüzyılın başlarında Amerika'da giderek artan köprü ve yol inşaatlarında bulduğu gündelik işlerde çalışan Robert Grainier'ın hikâyesini anlatıyor. Roman, sıradan bir adam olan Grainier'ın hızla değişmeye başlayan dünyaya tanıklığı üzerine kurulu. Amerika'yı baştan başa saran demiryollarına, gelişen teknolojiye, şehirleşmeye başlayan kasabalara, değişen yaşam tarzına, ölümlere, en çok da ölümlere tanıklık bu.

"Şahane bir hikâye... Johnson'ın aldatıcı ölçüde sert gerçekçiliğinin altındaki cevher, bu kitapta hayali, mucizevi görünümler sunuyor. *Tren Düşleri*'ni büyük bir şüpheyle okumaya başlasam da sayfaları çevirdikçe hikâyenin yapmacıksız inceliğine ve dürüstlüğüne tamamen teslim oldum."
James Wood

"Şiddetle tavsiye edilir."
Library Journal



holden
@holdenkitap
ISBN 978-605-73468-9-6
9 786057 346896